Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нээ гарана | № 38 (14364) | 1974 оной февралиин 14, четверг | Сэн 2 мүнгэн

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫН ШИИДХЭХЫ ҮЕ

Хурьгадаа hайнаар түлжүүлхэ. hү hаали дээшэлүүлхэ. Тэжээлээ зүбөөр гаргашалха.

РЕПОРТАЖ

ОТОГОРОЙ ХҮНДЫҺӨӨ ЖАБАРЛАНА

ЗАГАДАЙ айлнуудhaa хойшоо гараад ойро ахан ябахада, хойто hөө үлеэдэг жабар-халхалуулhан зурууд аhан шугын дундаха-эмэрн дулаахан хото-соо хонидой байра ха-адхиба.

...заа тээhээнь харахада, ...шье үзэгдэдэг мүнөө-...рын лэ отарын байра. ...эргэ модон гэрэй пеэ-...эй хоолойhoo сайбар ...н шанха өөдөө гэзэгэтэн ...на. Газаань брезентээр ...атай гурбан мөөртэй ...цикл байна. Гэрэйнь ...охи арангалhан теле-...эй антенэ хүнэй анха-...абаhaap татана. Гэр-...ь тээ саана баруулжа, ...ээ гонзойhон баhал ...шэг, урдуураа олон ...той хонидой хашаа, ...эй хажуугаар олон ...гатай хуhамаг хорёо. ...уужам гэгшын хорёо ...толгойгоороо туласал-...байшаhан буханuудтал ...дээгүүрээ саhаар ху-...аhан арба гаран гулда-...та үбhэнэй hүринүүд ...олдэнэ. Тээ саанань ...й доро морин косилка, ...үр хадагалаатай юм.

Харанагта. бүхэриг ...малшадай түхеэрhэн ...байдал гэжэ абаhaap ...ээр бэшэ гү? Харыт, ...үбhыень. Үбэлэй тэн ...ь hарын барагдахаяа ...да. үбhөөр үшөө ехэ ...ха юм, — гэжэ За-...н аймагай Эрхирэгэй ...зой главна зоотехник ...Мижитов манда хэлэ-...

— Энэшни холын бодол-...юр лэ намдаа hopho ...ай үмдэхүүлжэ байнал-...Үбhөөр ехэш. ондоо ...дала үгэлсэгты гэхээ ...а бэшэ аабзат? — гэ-...идеэрөө энеэбхилhэн, ...үр бэетэй, дүшэ га-...ай наhанай хүн дуугар-...хажуудамнай ерэбэ.

— Ахалагша хонишон ...о Содбоевич Бальжи-...— совхозоймнай 1973 ...чемпион гээшэ, — гэ-...главна зоотехник бидэ-...hарээнтэй танилсуул-

— Зай, үбhэнhөө хубаал-дахагүйб гэнэбши даа, — гээд, тэрэ бага шоглон тата-hан янзатай хонишон тээшэ харана.

— Үгэхэшье hэмби. Энээнhээ урагша үгэдэгшье байгааб. Теэд 540 эхэ хонидоймнай хажууда үшөө 350 түлгэ хаража үбэлжүүлхэш гэжэ үгөө hэмнайт. Тэдэндэтнэй үбhэн ехэ хэрэгтэй ха юм, — гэжэ хонишон даруушагаар дуугарна.

— Мэдэнэлдеэ. Шогложо хэлэнэб. Бүхы 900 хонидоо hайн ондо оруулаа, түл түрэсөө гарза хоролтогүй абаа hаатнай болоо, — гэжэ главна зоотехнигынь энеэнэ.

Ахалагша хонишоной иигэжэ хэлэхэншье буруу бэшэ байгаа. Эрхирэгэй совхозой ахалагша хонишод Доржо Бальжинов, Иннокентий Евсюков болон үшөө хэдэн хонишодынь тусгаар сабшалангай газар даажа абаад, хонидойнгоо үбэлдөө эдихэ үбhэ тэжээлые өөhэдөө сабшажа, хуряажа абадаг юм. Жэшээнь, Доржо Бальжиновай даадаг бригада энэ Хотогор гэжэ газартаа 85 гектар сабшалантай. Хонишод газараа хабарынь уhалаад, наг шэбхэ, минеральна үгэгжүүлгэ горитой гаргаад, ногоо hайнаар ургуулжа, зундаа өөhэдынгөө хүсөөр үбhэ сабшажа абадаг заншалтай. Үнгэрhэн зун тэдэнэр энэ сабшалан дээрэhээ хамта 1200 центнер үбhэ абаа hэн. Тиимэhээл эдэ хонишод ямаршье жэлдэ үбhөөр элбэг ондо ородог, хонидhоо хурьга олоор абадаг, ноохо горитой хайшалдаг юм. Зарим жэлдэ совхозойнгоо бусад хонишодто өөhэдынгөө сабшалан үбhэнhөө үгэлсэжэ туhалдагшье байна. Нёдондо нүхэд Бальжинов, Евсюков, Дармаева гэгшэдэй бригаданууд тус тустаа зуун эхэ хонин бүриhөө 100—120 хурьга түлжүүлээ.

«Бүхэриг, ажалша бэрхэ эзэн» гэжэ Доржи Содбоевичые ажахынь главна зоотехник миил юрэ магтажа хэлээ бэшэл ха. Хонидойнь хорёо, хурьгадайнь байра соогуур ябажа харахада, бүхы юумэнь гуримтай зохид. Түрэhэн, түрэхэ дүтэлhэн хонидынь хуу амяар амяараа илгагданхай, олон таhалгатай хорёонууд соо эдеэлжэ байна. Үбhыень зохидхон кормушка соо хэнхэй. Хонидой үбhэ, hолоомоёо эдихэдээ газарта унагааха, үрихэгүйнь тула кормушкань доро хабтагай хашааhатай. Хонидой шэнэ хоргооhые хуу нэгэ тээшэнь этээд обоолжорхинхой.

— Үбhэ, hолоомоёо хуу хэршээд эдюулдэг болохо hэлсээ hэн гүбдеэ. Хэзээ тэрэнээ хэхэ зонбибди?— гэжэ ахалагша хонишон главна зоотехнигhээ асууна.

— Һаяар эндэхи дүтын хоёр отарынтнай үбhэ, hолоомо хэршэхээр оньhон машина тодхохобди. Тиигээгүйдэмнай яашье аргагүй. Үбэл үшөө ута, үбhэ тэжээлээ арьбалха, алмаха хэрэгтэй, — гэнэ тэрэнь.

Нарай хурьгадай байдаг олон таhалгатай хашаа соо ороходомнай, досоогоо дулаахан hаруул гэрэлтэй, шэбхэ шээhэнэй эхюун үнэршьегүй. Хурьгадынь ехэ, багаараа хэдэн таhалгануд соогуур илгагданхай. Тэндэнь ханын захаархи кормушка соо ногоохон үбhэн, хобоо соогуур талха тарянай зүйл, минеральна тэжээл, дабhан гэхэ мэтэ хээтэй. Эхэhээ гараhаар нойтон хурьгадые хатааха калорифертэй пеэшэн табяатай. Доропь хохир зузаанаар дэбдеэтэй. Ханада хадагдаhан хайрсаг соо ветеринарна аптечкэ харагдана.

— Даб дээрэ 300 гаран хурьгад абтаад байна. Түл түрэсэмнай hайн. Бүхы 540 эхэ хониднай гол түлэб февраль соол хурьгалжа ходорхо даа, — гэжэ ахалагша хонишон хэлэнэ.

Хашаагайнь газаа хурьгадай таhалга хэхэ шэнэхэн хэалта, хэамжанууд олон ябталаатай, обоо хүбөө хохир байна. Тээ саана хорёогой хажууда нарhанай ногоон шэлбүүhэн ехэ асарагданхай харагдана.

Тус отарада ахалагша хонишонтой сугтаа залуу комсомол хүбүүд Бимба Дымбрылов, Демьян Цыбигон, мүн үнинэй эндэ туhалалсадаг Ринчин Митыпов гэгшэд хүдэлдэг.

—Энээнhээ урагша ехэнхидээ Цырема нүхэртээ хоюулан хүдэлэгшэ hэмди. Харин тэрэмни энэ жэлдэ үбшэлөөд, ондоо хүнииe эрихэ баатай болооб. Эдэ Демьян Бимба хоёр яhала хүдэлхэдөө бэрхэ, үгэ дууламгай, hанаагаараа ажалаа hайнаар хэдэг хүбүүд даа. — гэжэ ахалагша хонишон нүхэдөө магтана.

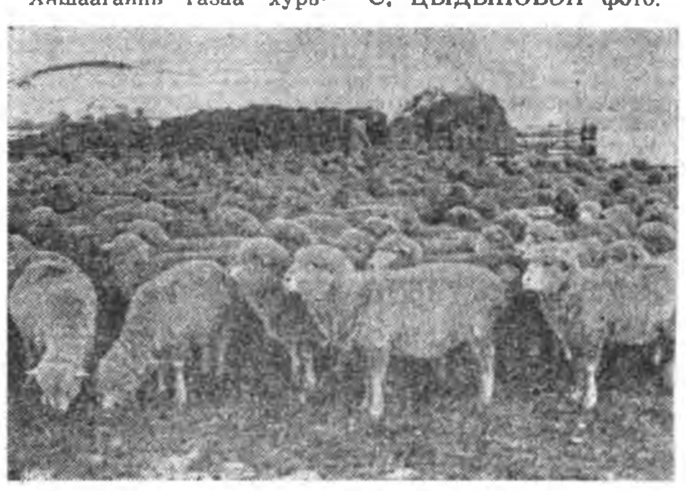
Байгша ондо нүхэр Бальжинов түрүүн зуун эхэ хонин бүриhөө 100-haa үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэб гэжэ уялга абаhан аад, hаяшаг совхозойнгоо хонишодой суглаан дээрэ иигэжэ мэдүүлээ:

— Нёдондо малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, муу бэшэ үрэ дүн туйлаад: «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа hэм. Бүхы бригадаараа ажалай нэмэлтэ түлөөhэндэ 10 хурьга, «Рекорд» телевизор шан абаабди. Энэ амжалтаараа урмашан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые hайшаан дэмжээд, баhал мүрысөөндэ оролсожо, зуун эхэ хонин бүриhөө 105-haa үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриhөө 3,5 килограмм нооhо хайшалха зорилго урдаа табинаб,—гээ.

Нютагтаа ажалша гэжэ суутай, үнэн сэхэ абари зантай, долоон үхибүүдэй эсэгэ Доржо Содбоевич Бальжиновта ажалдань үшөө ехэ амжалта хүсэел.

М. НАМЖИЛОВ.

Загарайн аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Тус бригадын залуу хонишод Д. Цыбигон, Б. Дымбрылов. 2. Эхэ хонид газаа эдеэлүүлэгдэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

МҮРЫСӨӨНДЭ УРИЛСАНА

Хэжэнгын совхозой hаалишад партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгые халуунаар дэмжэн, түрэл Коммунис партиингаа уряада харюу болгон, шэнэ уялганuудые абажа байна. Гурбадахи шиидхэхы жэлдэ совхозой hаалишад hү hааха социалис уялгануудаа саг болзортонь дүүргэhэн байна. Энээнэй ашаар совхоз гүрэндэ 11500 центнер hү тушааха аад, 12009 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда эльгээгээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозой нэгэдэхи отделениин hаалиин фермын коллектив амжалтатайгаар хүдэлжэ, совхоз соогоо түрүү hуури эзэлээ. Һаяхан совхозой парткомой секретарь Г. З. Бальжиров тус фермэдэ hаалишадай хамтын суглаа хэхэдээ, үнгэрhэн гурбан жэл соо ажахынгаа экономикын хүгжэлтэ тухай, шиидхэхы гурбадахи жэлдэ ямар амжалтануудые туйлаhан тухайгаа хөөрэжэ, тодорхойлхы жэлэй уялганuудтай танилсуулаа.

Һаалишад Б. Гашинова, Ц. Чимитова, Б-Х. Жалсанова, Д. Базарова, Ц-Д. Гатапова, Д. Данзанова, С. Батомункуева, Х. Чимитцыренова, Б. Базарова гэгшэд үнеэн бүриhөө 1700 килограмм hү hаажа, тугал абажа түлжүүлхэ шэнэ уялга абаа.

Һаалишад хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй гуримтай танилсажа, хүршэ болохо Толгойн фермын hаалишадые социалис мүрысөөндэ уриhан байна.

Г. БАДМАЕВА.

ХАМТААРАА ХЭЛСЭҺЭН—ҮГЭГҮЙ

Хони үсхэбэрилгэ аймагаймнай мал ажалай гол hалбаринуудай нэгэн болонхой. Юуб гэхэдэ, мал ажалhaa абтадаг бүхы олзо доходой 70—75 процентнь энэ hалбариhаа абтадаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ аймагай ажахынууд хонидойнгоо тоо толгойгоор, мүн гүрэндэ нооhо тушааха талаар республика соогоо хоёрдохи hуури эзэлдэг болонхой.

Гэбэшье аймагай хонишод, жэл бүри олон хурьга абажа, hүрэгөө улам олошоруулан, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, нёдондо жэлэй малай үбэлжэлгын хэды хүшэр хүндэ байгаашье hаань, аймаг дотор хонишодой 30 бригада эхэ хонин бүриhөө хурьга абажа, үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлээ юм.

Ганса Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо хонишодой арбан бригада зуутанай тоодо ороhон байна. Энэ юу тайлбарилнаб гэхэдэ, тус ажахыда гансашье хонин hүрэгынь олошорно бэшэ, мүн энэ ажалда хүдэлмэрилдэг хүнүүдэйнь мэргэжэл улам дээшэлжэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ бшуу.

Һаяхан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Будацырен Дондукович Булгатовай отарада аймагай хонишодой зүблөөн үнгэргэгдэhэн байна. Отарын эзэн хүршэ ажахынуудайнгаа хонишодто байра байдалаа харуулжа, өөрынгөө дүй дүршэлые дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Тиигэжэ эндэ сугларагшад Булгатовай дүршэлые ямаршье отарада хэрэглэмээр олон нюусын бии байhые өлирүүлээ. Жэшээлбэл, hайнаар дулаалагдаhан байра соо түл абалгын үедэ хэдэн таhалга, хаамагуудые түхеэрдэг байна. Тиихэдэ нэн түрүүлэн 90—100 хониной багтаамжатай томо таhалга хээд, хажуугаарнь хурьгалhан хониной байха багахан хорёод шахуу таhалга түхеэрэгдэнхэй. Гадна, нарай нялха хурьгадые эхэтэйнь аминдань байлгаха бүри багахан хаамаг эндэ мүн лэ бии юм.

Мүнөө үедэ Булгатовай бригада 200 шахуу хурьга абаад, тэдэнээ hайнаар харууhалжа байнхай. Эхир хурьгатай зарим хонид hүөөр бага байдаг. Энэ ушарта Юрөөгэй хонишод, жэшээнь, Бутыд Гармажаповна Банзаракцаева өөhэдөө искусственна аргаар уураг бэлдээд, угжадаг юм. Б. Г. Банзаракцаева иимэ уураг хэдэн жэлэй туршада хэрэглэжэ заншанхай.

Суута хонишон нёдондо жэл зуун эхэ хонин бүриhөө 116 хурьга абажа түлжүүлээд, тус бүриинь дунда зэргээр 24 килограмм шэгнүүртэйгээр тушааhан байна. Мүнөө жэл Банзаракцаева, Булгатов болон Юрөөгэй үшөө 13 хонишод эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхэ шэнэ социалис уялгануудые абаба.

Үнэндөө Юрөөгэй хонишод байгша ондо 16 мянга гаран хурьга гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриhөө 90 хурьга томо болгохо зорилготой. Мүнөө энэ ажахыда 1.000 шахуу хурьган абтаад, үхэл гарзагүй харууhалагдажа байна.

Н. НАМСАРАЕВ.

Сэлэнгын аймаг.

ТУГ ДЭЭРЭНЬ ОРДЕН ЯЛАРБА

ШЭТЭ. (ТАСС). Шэтэ хотодо Октябриин революциин орден барюулалгада зорюулагдажа. КПСС-эй горкомой, городой ажалшадай депутадуудай Соведэй баярай суглаан февралиин 12-то болобо. Ажахын, соёлой байгуулалтада ехэ амжалтануудые туйлаhанайнь, Шэтын хүдэлмэришэдэй революционно габьяатай байhанайнь түлөө энэ шагнал хотодо барюулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое баярай суглаанда хабаадагшад хүндэтэ президиумдээ ехэ дэбжэлтэтэйгээр hунгабад.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. А. Яснов** үгэ хэлээ. Эхэ оронойнгоо үндэр дээдын хайра шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үмэнэhөө Шэтэ хотын ажалшадые халуунаар амаршалhан байна.

Сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро М. А. Яснов хотын тугта орден зүүлгэбэ.

КПСС-эй Шэтын горкомой нэгэдэхи секретарь **Л. В. Сметанин**, «Восточная» шахтын сэбэрлэгшэдэй бригадир **В. А. Ардин**, хотын эгээл хуушанай предприятиин — паровоз-вагон заhабарилгын заводой хүдэлмэришэн **Р. В. Кузьмич**, медицинскэ институдай студентка **Л. Е. Смирнова**, генерал **Ю. А. Лозовой**, КПСС-эй Шэтын обкомой нэгэдэхи секретарь **Л. И. Матафонов** үгэ хэлэхэдээ, парти, правительстводоо баяр баясхалан хүргөө.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаhан байна.

КАРАКАЛПАГАЙ АССР-тэ Арадуудай хани барисаанай орден барюулагдаба

НУКУС. (ТАСС). Автономито республикын ажалшад гайхамшагта hайндэрөө тэмдэглэжэ байна: каракалпагуудай hайн дураараа Россида ниилэhээр зуун жэл гүйсэбэ. Зуун жэлэй турша соо — агууехэ Росситай хамта, табин жэлэй турша соо совет бүлэ дотор ажаhууна.

Эдэ жэлнүүд каракалпагуудай түүхэдэ эгээн лэ мартагдашагүй үе саг болоhон байна. Феодалнуудаар дарлагдан мүлжэгдэжэ байhан багахан арад түрүүшынхеэ арадуудай хани барисаанай агууехэ хүсые бүрин хүсэдөөр мэдэрээ hэн. Совет засагай жэлнүүдтэ ленинскэ национальна политикын ашаар каракалпагууд гүрэн түрэтэй боложо, зохёон байгуулхы ажалай жаргал мэдэрэн, соёлой амжалта, илалтануудые туйлаа.

Аха дүү арадуудай хани барисаата бүлэ дотор Каракалпагай Автономито Республика hалбаран хүгжэhэн байна. Совет Каракалпагай амжалтанууд Арадуудай хани барисаанай орденоор тэмдэглэгдэбэ. Автономито республикада Эхэороной үндэр дээдын шагнал барюулалгада зорюулагдажа, Узбекистанай Компартиин областной комитедэй, Каракалпагай Автономито Республикын Верховно Соведэй хамтын баярай суглаан февралиин 12-то болобо.

Каракалпагай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Д. Ешимбетов** тэрэниие нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдэ дэбжэлтэтэйгээр hунгаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин нэгэдэхи секретарь **Ш. Р. Рашидов** баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, үндэр дээдын хайра шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө Каракалпакистанай ажалшадые халуунаар амаршалаа.

Каракалпагай АССР-ые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые Ш. Р. Рашидов уншаад, сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро республикын тугта энэ үндэр дээдын шагнал зүүлгэбэ.

Узбекистанай Компартиин Каракалпагай обкомой нэгэдэхи секретарь **К. Камалов** харюугай үгэ хэлээ. Үндэр дээдын шагналайнь түлөө автономито республикын бүхы коммунистнуудай, ажалшадай үмэнэhөө КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Совет правительствада үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэhэн байна.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ дэбжэлтэтэйгээр абаа.

***

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан туг Каракалпагай Автономито Республикада барюулба. 1973 ондо ороохо таряа ба газар тарялангай бусад продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаhанайнь түлөө энэ шагнал Каракалпагта барюулагдаhан байна.

Туг барюулхадаа, Ш. Р. Рашидов социалис Эхэ оронойнгоо аша туhада шэнэ амжалтануудые туйлахыень автономито республикын ажалшадта хүсөө.

СССР-эй ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ХОЛБООНОЙ ПРАВЛЕНИИН ПЛЕНУМ

СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин пленум февралиин 12-то Москвада хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Холбооной правлениин түрүүлэгшэ, «Правда» газетын ахамад редактор **М. В. Зимянин** пленум дээрэ элидхэл хээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй тогтоолой, Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соохи тобшолол дурадхалнуудай, партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгын, мүн 1974 ондо социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай тогтоолнуудай үндэhөөр хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй шиидхэхэ ёhотой байhан зорилгонууд элидхэл ба ораторнуудай хэлэhэн үгэнүүд дотор тодорхойлогдонхой.

Дотоодын ба гадаадын политикын талаар партиин XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхын тула КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй ажал ябуулгые пленумдэ хабаадагшад нэгэн hаналтайгаар hайшааба.

Олониитын дунда мэдээсэл тарааха хэрэгсэлнүүдые бүри түргэн болгохо, hайнаар хэрэглэхэ, социалис мүрысөө үргэнөөр харуулалгада, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые болзорhoонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулгада дүй дүршэлөө хэрэглэхэ шухала гэжэ пленум дээрэ абтаhан шиидхэбэри дотор тэмдэглэгдэнэ.

Коммунис байгуулалтын зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhа хүргэхын тула бүхы хүсэ шадалаа, эршэ зоригоо, эрдэм бэлигээ, зохёохы мэргэжэл шадабаряа элсүүлхэбди гэжэ пленумдэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-е найдуулаа.

Пленумэй hүүлээр республиканuудай, хизаарнуудай, областьнуудай Журналистнуудай холбоонуудай правленинүүдэй, журналистска эмхинүүдэй секретарьнарай зүблөөн боложо, дүй дүршэлөө халан абалсаhан байна.

(ТАСС-ай корр.).

ДҮҮРГЭХЭ ДҮТЭЛӨӨ

...рэл партиингаа ЦК-гай ...алгые үнэн зүрхэнhөө ...ан угтажа, хүдөөгэй ...шадай бүхэсоюзна со-...ис мүрысөөндэ оролсон, ...най совхозой механиза-...уд мүнөө эршэтэй шан-...хүдэлжэ байна.

— Ажахыдамнай бүхы-...28 трактор бии юм. Тэ-...18-ниинь заhабари-...а ёhотой. Мүнөө даб ...15 трактор бэлэн ...жо гаргаабди. Үлдэг-...тракторнуудаа февра-...23 — Совет Армиин ...эр болотор бултыень ...барилжа дүүргэхэ зорилготойбди, — гэжэ совхозой механик Б. С. Холхоев хэлэнэ.

Табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түрүүшын үдэрhөө эршэмтэй шангаар хүдэлhэнэй ашаар совхозой механизаторнууд техникэ заhабарилгаа богони болзорто, hайн шанартайгаар дүүргэхэнь. Илангаяа үнинэй трактористнар С. Донитов, М. Шалбанов. Б. Ханхалдаев гэгшэд заhабарилга дээрэ онсо шалгарна.

Р-С. СЫМБЕЕВ.

Түнхэнэй аймаг.

СОВХОЗ СООГОО ЭРХИМ

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ «Зырянский» совхоз гүрэндэ hү худалдаха түсэбөө болзорhoонь урид дүүргэhэн юм. Тус ажахын hүнэй фермэнүүдтэ бүхыдөө 50 гаран hаалишад ажаллана. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада ажахын арба гаран hаалишад харууhалжа байhан үнеэн бүриhөө 2.300—2.840 килограмм hү hаажа абаа.

Нина Яковлевна Воротникова нютаг нугадаа хүндэтэй малшадай нэгэн. Нина Яковлевна табадахи жэлээ hаалишанаар ажаллажа бай башье, богонихон болзорой туршада аймагай дүй дүршэлтэй олохон малшадые ахижа гараа. Энэ нүхэрнай үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 2.840 килограмм hү hаажа, малшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эрхимлээ.

Суута hаалишан КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаhан Хандалгатай танилсаад байхадаа, урид абаhан социалис уялгаяа шэнэлжэ, жэлэй туршада харууhалжа байhан **үнеэн бүриhөө 3.500 килограмм hү hааха тухайгаа хамта** хүдэлдэг нүхэдтөө мэдүүлhэн байна. Нина Яковлевна хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула түрүүшын үдэрhөө оролдожо, үнеэдээ мэргэжэлтэдэй табиhан рационой ёhoop эдеэлүүлжэ, саг сагтань hааxые оролдоно. Дүй дүршэлтэй hаалишан hаяхан тугаллаhан гунжадые зүбөөр эдеэлүүлэн hааха хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг заншалтай.

—«Нинэмнай ёhотой ажалша бэрхэ хүн даа» гэжэ хамта хүдэлдэг нүхэдынь омогорхон хэлсэдэг болонхой. Һаалишан Воротникова ойлгоhон мэдэhэн юумээ суг хүдэлдэг залуу нүхэдтөө хөөрэжэ үгэдэг, тэдэнэй ажалые тон наринаар адаглан харадаг, бии байгаа дутагдалыень нүхэр ёhoop хэлэдэг юм. Нина Яковлевна Воротниковае хамта хүдэлдэг нүхэдынь, нютагайнь зон аймагай Соведэй депутадаар hунганхай.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин аймаг.

...РЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫДА ХҮДЭЛДЭГ ДЭЭДЭ ...БА ТУСХАЙ ДУНДА ЭРДЭМТЭЙ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ТОО ТУХАЙ

...ээ ба тусхай дунда эр-...эй мэргэжэлтэдэй тоо ...оной ноябриин 15-най ...аар Буряадай АССР-эй ...тическэ управлени бү-...эhэн байна. Тиигэхэдэ ...публикын арадай ажахыда ... мянган дипломтой мэр-...алтэ хүдэлжэ байгаа. Тэ-...эй 25 мянганиинь гэхэ ...али 38 процентнь дээдэ ...тэй, 42,2 мянганиинь ...гү, али 62 процентнь ...ай дунда эрдэмтэй мэргэ-... болоно. 39 мянга гэ-...гү, али бүхы мэргэжэлтэдэй 60 процентнь эхэнэрнүүд байна.

1970 онhoo хойшо республикын арадай ажахыда хүдэлдэг мэргэжэлтэдэй тоо 13,1 мянган хүнөөр олошорhон гэхэ гү, али 25 процентээр дээшэлhэн байна. Тэрэ тоодо дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд 4,7 мянган хүнөөр, тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд 8,4 мянган хүнөөр олошороо.

Инженернүүд болон технигүүдэй тоо 1,5 дахин олошорhон байна.

Бүхы мэргэжэлтэдэй дунда инженернүүд болон технигүүдэй тоо 32-hoo 35 процентдэ хүрөө. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд — агроном, зоотехник болон ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд 4.919 хүн байбал, гурбан жэл соо тэдэнэй тоо 23 процентээр дээшэлhэн байна. Республикын арадай ажахыда жэл бүри залуу мэргэжэлтэд ерэжэл байна.

1971—1973 онуудта hургуули дүүргэhэн 10,3 мянган залуу мэргэжэлтэд республикын арадай ажахыда хүдэлхэеэ гараа. Тэдэнэй 4 мянганиинь гэхэ гү, али 39 процентнь дээдэ эрдэмтэй. Залуу мэргэжэлтэдэй дунда инженернүүд болон технигүүд 37 процент, агрономууд, зоотехнигүүд болон ветеринарнууд 7 процент, экономистнууд, түсэблэгшэд, статистигууд, товароведүүд 14 процент, врачнууд болон медицинын хүдэлмэрилэгшэд 16 процент, багшанар — 23 процент байна.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Е. Т. ВЕРЕТЕЛЬНИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, багшын ажал ябуулгые олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ябуулhанайнь, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанайнь түлөө Мухар-Шэбэрэй аймагай Мухар-Шэбэрэй дунда hургуулиин директорэй орлогшо нүхэр Веретельников Евгений Тимофеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной февралиин 11.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР П. Г. ЧЕРНУХИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын партийна болон ажахын органуудта олон жэлэй туршада hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө Буряадай геологическа управлениин хүдэлмэришэдые бэлэдхэхэ талаар ахалагша инженер нүхэр **Чернухин** Петр Георгиевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной февралиин 12.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН НЭРЭ ХҮНДЭ

ЭМХИДХЭХЫ ШАДАБАРИ

Коллективэй хүдэлмэриин түлөө хүтэлбэрилэгшын харюусалга угаа ехэ гээшэ. Эрдэм, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ, ажал үйлэдбэрине хурдабшалhан аргаар эрхилхэ, нийтын үйлэдбэриин аша үрэ ехэдхэхын түлөө совет хүнүүдэй тэмсэжэ байгаа мүнөөнэй эрхэ байдалда хүтэлбэрилхы кадрнуудта улам улам ехэ эрилтэнүүдэй табигдажа байhаниинь ойлгосотой.

«Ажахын хүдэлмэриин элдэб участогуудые хүтэлбэрилхэ гэhэн партиин этигэл найдабарида хүртэhэн хүнүүд энэ хүтэлбэриин онол арга саг үргэлжэ нарижуулан hайжаруулха зэргэтэй. Эдэнэр эдэбхи үүсхэл ехээр гаргаха, тиихэтээ хамта научно-техническэ дэбжэлтээр элирүүлэгдэhэн арга боломжонуудые хэhа саг соонь хэрэглэхэ ёhотой. Дутуу дунданудта, ажалдаа ханалгагүйгөөр хандадаг ямаршье ушарта эбсэшэгүй большевик ёhoop хандаха, эгээн бага хүсэ ба зөөри гаргаад, арадай ажахыда эгээн ехэ ашаг үрэ туйлахын түлөө партийна ехэ харюусалгатай байhанаа мэдэрхэ гээшэ хүтэлбэрилэгшэ бүхэндэ зайлашагүй шухала шэнжэ шанар болохо ёhотой», — гээд «Совет Социалис Республикануудай Союзай 50 жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл дотор хэлэгдэнэ.

Партийна, профсоюзна организацинуудтай хамта гүрэнэй түсэбтэ даалгабаринуудые, социалис уялгануудые дүүргэхэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэ коллективэйнгээ гэшүүдэй хүсэл зоригые шэглүүлхэ, тэдэниие зоригжуулха гээшэ хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй тон шухала шэнжэ шанар мүн болоно. Нүгөө талаhаа, ажалдаа коммунис ёhoop хандахаар, хамтынгаа хэрэгэй түлөө оролдохоор, бэе бэедээ туhалхаар хүдэлмэрилэгшэдөө хүмүүжүүлхын түлөө хүтэлбэрилэгшэд харюусаха байна бшуу.

Эрилтээ хараал зандарал болгонгүй, ажал хэхэ талаараа өөрөө үльгэр жэшээ харуулдаг, сэхэ сэбэр ябадалтай, гуримтай, журамтай, бүхы юумэн дээ саб гэмэ — иимэл шэнжэ шанартайл байгаа hаа, хүтэлбэрилэгшэ хүн гээшэ зондоо хүндэтэй, ажал хэрэгынь бүтэсэтэй байхал даа. Иимэ нэрэ хүндэ, шэнжэ шанар миин лэ өөрөө ерэдэггүй ааб даа. Ажал үйлэдбэриеэ, ударидалгаяа hайса мэдэхэ, эмхидхэлэй талаар бэлигтэй бэрхэ, политическэ талаараа хатуужангы, хүн зондо «халдасатайл» байхадаа, хүтэлбэрилэгшэ зондоо хүндэтэйл байдаг шуу.

Предприятинуудай, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндэ, харюусалгыень улам дээшэлүүлхын тулада партиин райком зохихо хэмжээнүүдые абадаг, саашадаашье абаха байна. Эдээниие бултыень тоололтогүй гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, партиин райком бүхэн арадай ажахые ударидаха хэрэг нарижуулхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна. Зүблөөнүүд, партийна эдэбхитэдэй hургуулиин семинарнууд энэ асуудалда зорюулагдадаг юм. Ударидахы ажал тухай хөөрэлдөөнүүд партиин райкомой пленумүүд, бюронууд дээрэ болодог байна.

Аймаг дотор хүтэлбэрилхы кадрнуудай ажал хэрэгээ hайса мэдэхэ, эрдэм hургуулитай, эмхидхэхы талаараа бэрхэ зон хүдэлдэг гэжэ тэмдэглэлтэй. Энээндэ нэгэ жэшээ дурдая.

Аймаг дотороо, коллективтэйшье хүндэтэй хүтэлбэрилэгшэ — Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой директор Василий Михайлович Пуховской тухай хуряангыгаар тогтолтой. 18 наhанhаа ажал хэжэ эхилhэн хүн. Институт дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр шалгагша-инженерээр хүдэлhэн, удаань «Сельхозтехникын» Баргажандахи нэгэдэлэй главна инженерээр ажаллаа. Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводые үргэдхэжэ эхилхэ үедэ дүршэлтэй мэргэжэлтэн В. М. Пуховской 1967 ондо главна инженерээр энэ заводто эльгээгдэбэ. Тэрэ үедэнь энэ завод ямар байгааб гэхэдэ. 546 хүдэлмэришэдтэй, 2231 түхэригэй гол фондтой, 2358 түхэригэй продукци гаргажа худалдадаг, байрын гэрнүүдээр үсөөн, оройдоо 50 үхибүүдэй hууритай саадтай — иимэ завод байhан юм.

Иимэ багахан заводые шэнэлэн үргэдхэжэ, наймадахи табан жэлэй эсэстэ продукци үйлэдбэрилгэеэ хоёр дахин ехэдхэхэ зорилго коллективэйнь үмэнэ табигдаhан байгаа. Эгээл эдэ жэлнүүдтэ нүхэр Пуховскойн хүтэлбэрилхы бэлиг шадабари хүсэдөөр харагдаба бшуу даа. Коллективэй гэшүүдые хүмүүжүүлхэ, даалгагдаhан ажалайнгаа түлөө хүн бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ, бэрхэшээлтэй ушарhан хүндэ туhалха гээшые Василий Михайлович тон шухалада тоолоно. Сугтаа хүдэлдэг хүтэлбэрилэгшэдөө, мэргэжэлтэдээ энэ гуримдаа hургаха гэжэ оролдоно. Коммунист-хүтэлбэрилэгшэ В. М. Пуховской (1963 онhоо партиин гэшүүн) партийна организацидаа түшэглэжэ, бүхы ажалаа эрхилдэг, партиин шиидхэбэри, даалгабари дүүргэхэ гээшые гол зорилго гэжэ тоолодог юм. Энэ ушар хадаа нэрэ хүндыень үргэдэг, бусадта үльгэр жэшээ болодог байна.

Наймадахи табан жэлдэ табигдаhан зорилгонуудаа завод амжалтатайгаар бэелүүлээ. Бүхы талаараа завод даалгабаряа сүм дүүргээ. 1970 ондо мянгаад хүдэлмэришэдтэй, 7.200 мянган түхэригэй станок, түхеэрэлгэтэй, 4,5 миллион түхэригэй продукци худалдадаг, — иимэ завод болоод байба. Үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада шэнэ продукци гаргадаг болохын тулада заводой коллектив ДТ-75, Т-100 түхэлэй трактор, ГАЗ-51 түхэлэй машина заhабарилдаг болоhон, 2ПТС-4 түхэлэй тракторай тэргэнүүдые, бэшэ бэшэ частьнуудые бүтээн гаргадаг болоhон байна. Шэнэ продукци бүтээжэ гаргаха хэрэгтэ главна инженерэй шадабари бэлиг зорюулагдаhаниинь ойлгосотой. Наймадахи табан жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ габьяатай байhанайнгаа түлөө В. М. Пуховской «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа юм.

Заводой үргэдэжэ, ехэ болохотой хамта хүдэлмэришэдынь, инженернүүд, техникүүдынь олошороо. Эрдэм бэлэдхэлтэй, үүсхэлтэй, бэрхэ хүниие заводой директорээр табиха хэрэгтэй болобо. Тиигэжэ тэрэниие партиин райком, «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэл 1971 ондо директорэй тушаалда дэбжүүлhэн юм. Тиин завод урдаа табигдаhан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлээ. 1973 оной даалгабари, социалис уялганууд сүм дүүргэгдэнхэй. Завод 1,5 мянган хүдэлмэришэдтэй, 13 миллион түхэригэй гол фондтой, 8 миллион түхэригэй продукци худалдана, 25 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүдтэй, соёлой, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг байшангууд, хүүгэдэй эмхи зургаанууд олоор баригданхай.

Юhэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада туйлагдаhан амжалта бэлэхэнээр ерээгүй ааб даа. Энээндэ коллективэй, хүтэлбэрилэгшэдэй, нийтын организацинуудай хэшээл оролдолго гаргагдаhан байна. Коммунист бүхэн, совет хүн бүхэн уялга абаал хадаа тэрэнээ бэелүүлхын тулада хүсэ шадалаа гамнадаггүй бшуу.

Эрилтые хараал зандарал болгонгүй, тон зүб ёhoop эрилтэ хэдэг, өөрөө ажалша бэрхэ, хүн зондоо анхаралтай — заводой директор нүхэр Пуховскойн шэнжэ шанар иимэл даа. Хоёр зуу гаран инженер, техник хүдэлдэг. Эдээндээ ехэ анхарал табидаг юм. Эдэнэрэй ударидалгаар доторой арга боломжонууд элирүүлэгдэдэг, эрдэм, техникын хүгжэлтые хурдадхаха, хүндэ хүдэлмэри, хамhабариин хүдэлмэри оньhожоруулха, автомадаар зэбсэгжүүлхэ арга замууд бэдэрэгдэдэг, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлэгдэдэг байна бшуу. Эдэ хэмжээнүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ туhатай юм. hүүлэй гурбан жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 20 процентээр дээшэлээ.

Заводой коллективэй 40 процентнь залуушуул юм. Заводой директор эдээндэ ехэ hаналаа табидаг. Уран hайханай кружогууд, спортивна секцинүүд байгуулагданхай. 1104 hууритай hургуулиин типовой байшан баригдажа байна. 600 хүнэй hууритай соёлой байшан, спортивна комплекс, хангалгын комбинат гэхэ мэтэнүүдые барихаар бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Гэр байрын барилга үргэнөөр эрхилэгдэнэ. Жэл бүри 80—140 hайн байра хүдэлмэришэд абадаг болонги.

Заводой тогтоhoop 15 жэл 1974 ондо гүйсэхэ юм. Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаhан Хандалгые заводой коллектив зүбшэн хэлсээд, угтамжын түсэб баталан абаа. 1973 онойхитой сасуулхада, продукци худалдаха түсэбөө 22 процентээр ехэ болгохо. 2ПТС-4 түхэлэй тракторай тэргэ 10 процентээр олоор гаргаха, тракторай заhабарилга 12,8 процентээр, тракторай двигательнүүдые 9,5 процентээр ехээр заhабарилха: 2ПТС-4М түхэлэй тракторай тэргэ, ГАЗ-59 түхэлэй машинын кузов гаргадаг болохо гэhэн хараатай. 10 миллион түхэригэй [illegible] хэмжээтэй хүдэлмэри хэхэ, заводые [illegible] зорилго табигдаа.

Коллективэй үмэнэ табигдаhан иимэ ехэ зорилго дүүргэхын тулада эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулха, [illegible] зоригжуулха, [illegible] hайнаар хүдэлхэ, [illegible] хүтэлбэрилэгшын шухала шэнжэ шанар болохо ёhотой. Василий Михайлович [illegible] коллективэйнгээ үмэнэ табижа, hайшаал, дэмжэлгэ хүртэдэг юм.

В. М. Пуховской — ажалшадай депутадуудай Загарайн аймагай Соведэй депутат, КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн юм. Заводтошье, аймаг соошье хүтэлбэрилхы хүнүүдэй нэгэн мүн.

Нийтын болон хүтэлбэрилгын талаар бэрхэ, эмхидхэхы талаараа шадабаритай, даалгагдаhан хэрэгтээ үндэр харюусалгатайгаар, үнэн сэхээр хандадаг хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн тухайда хуряангыхан хөөрэжэ оролдогдобо.

Д. САНЖИМИТЫПОВ,
КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ОРОШОН

Набтархан бүхэриг бэетэй, харабтар шарайтай хүн аймагай партийна конференциин президиумдэ уригдаба. Тэрэ дүтэ hууhан хүнүүдээр мэндэшэлэлсээд, hандали дээрэ hуушаба.

— Жамса Ивановичнай хүрэжэ ерэбэ ха юм, — гэжэ конференциин делегадууд дундаа шэбэнэлдэнэд. Баунтын суута орошоной алдарта хэрэгүүд тухай урдань яhала дууладаг hэм. Тиимэhээл энэ хүнтэй уулзажа хөөрэлдэхэ, танилсаха гэжэ шиидэбэб. Уданшьегүй забhарлалгын үедэ танилсабабди. Жамса Иванович Молоков тайгын хүн hэн тула хүнгэхэнөөр, абяагүйхэнөөр алхална. Үбсүүндэнь Ленинэй орден толорно. Тэрэ минии альга шангаар адхажа:

— Сайн байна, hайн нүхэр, — гэжэ буряадаар хэлэбэл даа. Буряад хэлэ хаанаhаа иимэ hайнаар мэдэхэ юмта гэжэ hонирхоходом:

— О, нүхэр! Бишни энэ наhан соогоо ород, буряад хүбүүдтэй хамта хүдэлhэн, сэрэгэй албашье хэhэн хүм даа. Тиигэжэ ород, буряад хэлэндэ hураhанби, — гэжэ тэрэ харюусаба.

Орошоной ажал тухай тэрэ хөөрэнэ. Жамса Молоковой хүдэлдэг «Заветы Ленина» колхоз ниилээд томо ажахы юм. Эндэ 2 мянган оро, 400-гаад үхэр мал бии. Энэ колхозой ажалшад орын, үхэр малай тоо толгойе жэлhээ жэл бүри олошоруулна. Мүнөө Молоков 600 оро адуулна.

— Манай оро адуулдаг гүүртэнүүд бэе бэеhээ холо оршодог. Дундаа айлшалалсаха тэбэл морёор гү, али ороор бүхэли үдэртөө ябаха зэргэтэй. Манайшни нютаг үргэн дэлгэр, баян hайхан юм даа, — гэжэ Жамса Иванович түрэл Баунтаяа магтан байгаа бэлэй. Тэрэ өөрынгөө хани Полина Павловна Бальжнуловада бүхы ажал хэрэгээ даалгаад, аймагай конференцидэ хабаадалсахаар ерэбэ.

— Карафтит тээшэ хоёр үдэр самолёт ниидэбэгүй. Самолёт хүлеэжэ hууhаар, конференциhээ хожомдон барии алдабаб, — гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Жамса эвенк айлай бүлэдэ түрэhэн юм. Эсэгэнь Жамса гэжэ буряадтай ехэ нүхэсэдэг, хамта агнадаг, хамаг олзоёо адлиханаар хубаалдадаг hэн. Тиигэжэ буряад нүхэрэйнгөө нэрые өөрынгөө хүбүүндэ үгэhэн түүхэтэй. Жамса бага наhанhаа эсэгээ дахан агнуурида ябалсадаг, оро харалсадаг hэн. Хүйтэн жабарта сохюулан, зунай наранда шаруулан хүдэржөө. Тэрэ элинсэг хулинсагайнгаа угай ажалые саашадань үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэйгөөр түрэл колхоздоо хүдэлжэ эхилээ бэлэй.

Оро адуулха гээшэмнай тиимэ бэлэн бэшэ ааб даа. Үбэлэй үедэ бэлшээри бэдэржэ тулихаш, ан арьятанhаа hүрэгөө хамгаалхаш. Заримдаа хэдэн хоногоор нюдөө сором гүүлэнгүй ябаха ушар дайралдадаг hэн.

Маарагтада оро адуулжа байха сагынь хэзээдэшье мартагдахагүй. Хагсуу хүйтэн үбэлэй hүниинүүд hэн. Дүтын ой соо үлэн гуринха шононуудай улиханиинь зэбүүрхэмээр дуулдаад hалабагүй. Жамса бүхэли үдэртөө оронуудайнгаа хойноhоо ябажа эсэhэндээ hэн гү, али юундэшьеб бүхөөр унташаhан байба. Полина hамганайнгаа юуншьеб тухай хашхаран угзархадань hэрижэ, ханада түшүүлээтэй буугаа саб шүүрэн, гарашаа харайба. Нохойнуудай хусалдаха, мэдээ табижархиhан оронуудай хорёо соогуур гүйлдэхэнь дуулдаба. Тэрэ юунэй болоhые гансата тухайлжа, агаар өөдэ хэдэн удаа буу табиба. Оронууд хорёогоо дэлбэлжэ гараа hаа, бүтэхэгүй юумэн болохо. Тиигээ hаа, оронуудынь ой соогуур таран гүйлдэжэ, шононуудай хүлhэн болохо ха юм. Жамса үшөө нэгэ дахин агаар өөдэ буудаба. Эгээл энэ үедэ унжагар ута юумэнэй хорёо дээгүүр харайн гарахыень Жамса обёоржорхибо. Нюдэ сабшаха зуура ямаршьеб нэгэ томо амитан хүзүүндэнь аhашаба. Жамса тулгаяа алдан унашаба. Тэрэ абаhаар тэбдэдэггүй, шуран солбон хүн юм. Тиимэhээ үнөөхи арьятанайнгаа хоолойдонь аhажа үрдибэ. Тэрэнээ алдаал hаа, hалаhан хэрэг гэжэ бодомжолон, носолдожо мэдэбэ. Эгээл энэ үедэ Полина hамганиинь бии боложо; бүдүүн гэгшын hургаагаар шонын толгой руу ябуулжархиба. Шоношье hалганаhаар hуладашаба. Жамса hуга харайн бодожо буугаа абаад, арьятанай ами таhалба.

— Оро дайража үрдеэгүй байгаал. Саг соонь намайгаа hэрюулбэ ха юмши, — гэжэ Жамса хэлэн, үнөөхи арьятанаа үдьхэлэн байгаа бэлэй. Тиихэдэ арьятан тэрэнэй хасарые шуура хазажа үрдиhэн байгаа.

— Манайшни ажалда энээнhээшье бэрхэшээлтэй сагууд дайралдадаг юм, залуу нүхэр, — гэжэ Жамса Иванович хөөрэн, хасараа эльбээд абана. Тиигэхэдэнь лэ хуушанай шархын үлэгдэл багахан hорьбо хасар дээрэнь обёоржорхибоб.

Мүнөө Жамса Иванович Молоковой бүлэ колхозой түбhөө 70 модоной газарта ажаhууна. Үнгэрhэн жэл 100 оро бүриhөө 83 түл абажа, гээлтэ хоролтогүйгөөр тэнжээhэн юм. Жэл бүри олон түл абажа, оронуудаа тобир тарганаар адуулжа байhанайнгаа түлөө hаяшаг ВДНХ-гай алтан медаляар шагнагдаhан юм. Үнинэй коммунист Жамса Иванович хаанашье ёhотой совет хүнэй жэшээ харуулжа ябадаг. Үбэлдөө агнуури хээдшье туршадаг байха юм. Нёдондо жэл ниилээд олон хэрмэнэй, булганай арhа гүрэндэ тушаагаа hэн.

— Бидэнэр залуушуулдаа түрүү ажалай жэшээ харуулха ёhотойбди. Эвенк залуушуул мүнөө гүрэнэй дээдын hургуулинуудта hуража, багшын, инженерэй, врачай мэргэжэлнүүдые шудална. Теэд үбгэ [illegible] рэйнгээ хэжэ байhан [illegible] үсхэхэ ажал тухай бү[...] таг. Мүнөө залуу орош[...] тоо үсөөн болонхой. [...] үсхэхэдэ, ажахынууд[...] ла олзотой. Тиимэhээ [...] ряад,ородшье нүхэд [...] адуулха ажалда дүршэ[...] — гэжэ Жамса Ива[нович] Молоков КПСС-эй Бау[...] XXIII конференци дээр[э] лэжэ байгаа hэн. Тон [...] хэлээ гээд hанагдана. [...] эсэгэнэрэйнгээ хэжэ [...] ажал хэрэгые саашань үргэлжэлүүлжэ, аша ү[рэ] болгохо ёhотойбди. [...] хүсэл эрмэлзэлтэйгээр [Жам]са Иванович залуу [...] hаа хүдэлөө. Холын [...] тын эвенк-орошоной [...] дээрэ Ленинэй ор[ден] ВДНХ-гай алтан медал[ь] лорно. Энэл ха юм [...] ажалаар олдоhон алдар[...] Юрын эвенкын ажал [...] гыень манай парти, пр[ави]тельство үндэрөөр [...] ха юм. Энээнэйнь үр[...] бүри hайнаар ажаллах[а] сэлтэй байhан тухайгаа [...] рэ мэдүүлэн байгаа [...]

Коммунист Жамса Ива[но]вич Молоков юhэдэхи [...] жэлэй дүрбэдэхи, [...] хойлхы жэлдэ бүри hа[...] ажаллажа, 100 ороhо[о] түл абаха, тэдэнээ [...] хоролтогүйгөөр тэнжээ[...] hэн уялгатай. Баунтын [...] та орошон энэ зори[лго] бэелүүлхэ бэзэ.

К. ЖАМЬЯНО[В]

ДЭЭШЭЛҮҮЛЭГДЭhЭН УЯЛГАНУУД АБТАБА

— КАБАНСКЫН СОВХОЗОЙ хүдэлмэришэд ба алба хаагшад КПСС-эй Центральна Комитедэй партида, совет арадта хандаhан Хандалга ехээр найшаажа, бүгэдөөрэн халуунаар дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа, — гэжэ энэ ажахын рабочкомой түрүүлэгшэ Валерий Ефимович Кузнецов хэлээ hэн.

Совхозой гол hалбари болохо мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд 1973 оной хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолжо, байгша ондо бүри ехэ дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абабад.

Юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй социалис мүрысөөнэй дүн согсолон хаража үзэхэдэ, ажахын бүхы hү haалиин 9 фермэнүүдэй дундаhаа КПСС-эй гэшүүн М. З. Карачунай хүтэлбэрилдэг 3-дахи отделениин 1-дэхи МТФ түрүүлhэн байба. Малоколесовско фермын коллективтэ совхозой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. Фермээрээ бүхыдөө үнеэн бүриhөө жэлэй туршада 3052 килограмм hү haагаа. Социалис уялгань 2900 килограмм байhан юм.

Совхозой haалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илажа гараhан Прасковья Петровна Михалева жэл соо үнеэн бүриhөө 3402 килограмм hү haahан байна. Түрүү фермын бүхы 12 haалишад өөhэдынгөө социалис уялгануудые дүүргэhэн байна. Тэдэнэрэй жэшээтэ hайн ажалай хүсөөр 1-дэхи МТФ hү haaха түсэбөө 109,2 процент дүүргэнхэй. Бүхыдөө 6460 центнер hү абаха түсэбтэй байhан haa, тэрэнээ 7059 центнертэ хүргэнхэй. Гүрэндэ hү худалдалгааршье мүн лэ гүрэнэй түсэб үлүүлэгдэнхэй. 5510 центнерэй орондо 6018 центнер hүн эндэhээ тушаагдаа.

Кабанскын совхоз hү haалгаар, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдалгаар 1973 оной түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэнхэй. Түсэбөөр хараалагдаhан 48 мянган центнерэй орондо 48331 центнер hүн haагдаhан байна. Совхозоороо нэгэ үнеэн бүриhөө 2.490 килограмм hү haагаа гэхэ гү, али түсэб 102 процент дүүргэгдэнхэй.

1974 ондо энэ совхоз нёдондонойхиhоо бүри ехэ хэмжээнэй hү, мяха үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха зорилготой. Байгша ондо совхоз дотор бүхыдөө 49000 центнер hүн, 29800 центнер мяхан, 2 миллион 650 мянган үндэгэн абтахаар хараалагдана. Үйлэдбэрилэгдэhэн hүнэй 42000 центнерынь гүрэндэ худалдагдаха.

Совхозой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалга hайшаан дэмжэжэ, энээндэ харюу болгон, бүри дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абажа, өөhэд хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн ажаллахаар зоригжонхой.

БАЙГАЛАЙ СОВХОЗОЙ МТФ-эйн найман коллектив 1973 ониие муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр түгэсхөө. Ажахын hү haалиин бүхы фермэнүүдэй гүрэндэ сагаан эдеэ худалдалгаар түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлгэ хадаа бүхы малшадай оролдосотой hайнаар хүдэлжэ гараhые эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Энэ совхозой ажалшадые тараан ба мал ажалда ехэ шадабаритай болоhон зон юм гэжэ аймаг дотор дэмы хэлсэдэггүй. Энэнь 1973 ондо бүри элеэр харагдаба. Мяха худалдалгаар мүн лэ гүрэнэй түсэб дүүргэгдэнхэй. Юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ Байгалай совхозhоо бүхыдөө 33 мянган центнер hүн, 8333 центнер мяхан бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдаа.

Ажахын 102 haалишанай 80 процент гэхэ гү, али 85 хүн өөhэдынгөө хубиин уялгануудые дүүргэжэ шадаhан байна.

Областной партийна конференциин делегат Варвара Александровна Власова 1973 ондо ажахы дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлээ. Жэлэй туршада энэ үнинэй, дүй дүршэлөөр баян haалишан үнеэн бүриhөө 3157 килограмм hү haагаа. Энэнь совхоз дотороо эгээл ехэ үрэ дүн болоно. Варвара Александровна 12 hара соо өөрынгөө бүлэг үнеэдhээ бүхыдөө 641 центнер hү haahан болоно. Нюкскэ фермын haалишан Н. И. Емельянова энэ үе соо бүхыдөө 617 центнер hү haагаа.

1974 ондо Эхэ орондоо бүри ехэ тараа, огородой эдеэ, хартаабха, hү, мяха тушаахаар совхоз түсэблэнхэй.

Партиин Хандалгада харюусан, энэ жэлэй үйлэдбэриин даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө бүхы бригада, отделенинүүдэй оролдохо байhаниие совхозой ажалшадай суглаан эли тодоор гэршэлжэ үгэбэ. Эндэ социалис мүрысөөн шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ болоно.

Хоёрдохи отделениин Нюкскэ МТФ энэ талаар бусадта hайн жэшээ харуулна. Эндэ мүнөө үнеэн бүриhөө үдэртөө 7—8 литр hүн haагдана.

Байгалай совхозой haалишад байгша ондо бүри ехээр дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаад, эршэтэйгээр ажаллажа байнхай.

М. ЦЫРЕНОВ,
манай корр.

ХОРИИН АЙМАГТА

Хориин совхозой эхэ хонидой бүхы зургаан отарада түл абалга эхилэнхэй. Түл абалгада бэлдэhэн совхозой хонишод үбhэ, hолоомо болон бусад тэжээлээ хүсэд асаржа, хашаануудаа hайнаар дулаалhан тула үбэлжэлгээ эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ байна.

hүүлэй мэдээгээр ажахын хонишодой бригадануудта түрүүшын мянгаад хурьган абтажа, үхэл гарзагүй түлжүүлэгдэнэ.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентой түрүү хонишон Карп Манхаевич Тангановай даадаг отарада хэдэн хоногой туршада гурбан зуугаад хурьган абтажа, томо болгогдон тобиржуулагдана. Тиихэдэ ахалагша хонишод Х. Цырендоржиев, Ц. Жамбалова, Л. Табданова, А. Красиков, Д. Бадмаев гэгшэдэй отарануудта түл абалга мүн лэ урагшатайгаар үнгэрэгдэжэ байнхай.

Хонишод КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, бүхыдөө 100 эхэ хонин бүриhөө 95 хурьга абажа, хонин бүриhөө 3,0—3,2 килограмм ноохо хайшалхаар хараалhан зорилгоёо бэелүүлхын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ бүри эршэтэйгээр ажаллана.

Тиихэдэ түрүү хонишод Танганов, Цырендоржиев, Жамбалова гэгшэд эхэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлжэ, 3,5 килограммhaa бага бэшэ ноохо хайшалжа, гүрэндэ тушааха шэнэ уялга абабад.

***

Үдын совхозой 3-дахи отделениин haалиин гүүртын коллектив жэлhээ жэлдэ ажалай эрхим дүнгүүдые туйладаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи haалишад үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2266 килограмм hү haажа амжаба.

КПСС-эй ЦК-гай Хандалга зүбшэн хэлсэhэн haалишад мүнөө жэлдэ үнеэн бүриhөө 2300 килограмм hү haaха уялга абажа, партиингаа урда ажалай шэнэ илалтаар харюусаха гэжэ шиидэнхэй. Тус коллективэй түрүү haалишад Е. Рассадина, Г. Жимбеева, Е. Банзаргашеева гэгшэд haамхай үнеэн бүриhөө 2400 килограммhaa доошо бэшэ hү haaха уялга абанхай. Мүнөө эдэнэр үдэртөө үнеэн бүриhөө 8—10 килограмм hү haaна.

***

В. А. Квашнин, В. Е. Юткин, М. Ф. Моисеев, В. Е. Попов гэгшэдэй даадаг Хориин леспромхозой бага комплексно бригаданууд нёдондо жэлдэ ажалай үндэр дүн туйлаhан юм. Абаhа[н] уялгаяа үлүүлэн дүүргэ[жэ] 4500—8000 кубометр м[одо] түсэбhөө гадуур гүрэндэ т[у]шааhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай партид[а], совет арадта хандаhан Х[ан]далгада харюу болгон, [...] предприятиин бригадану[уд] дээшэлүүлэгдэhэн социал[ис] уялгануудые абаа. Жэшээ[нь] Зүүн-Хуурайн модо бэлэд[хэ]лэй пунктда ажалладаг В. [...] Квашнинай даадаг бага ком[п]лексно бригада мүнөө жэл[дэ] 30 мянган кубометр ба[...] хэхээр шиидэнхэй. Тиихэд[э] эдэнэр түсэбhөө гадуур [...] мянган кубометр модо бэ[лэд]хэхэ болоно. Квашнинай [даа]даг бригада Социалис Аж[а]лай Герой Н. Ф. Семёно[вой] даадаг Хандагайн леспром[хо]зой бага комплексно бригада[]тай мүрысэнэ.

***

Хориин аймагай сов[хо]зуудай дунда 1973 ондо д[элэ]гэрhэн социалис мүрысөө[нэй] дүнгөөр Хориин совхоз т[ү]рүү hуури эзэлбэ. Совхоз[ой] коллектив 9-дэхи табан ж[э]лэй шиидхэхы жэлдэ эдэб[хи] үүсхэл ехэтэйгээр ажалла[жа] урда жэлнүүдэйхидэ орхо[...] ажалай эрхим дүн туйла[жа] байна. Жэшээнь, гүрэндэ м[я]ха худалдаха түсэбөө 101, [...] 101, ноохо 122 процент д[үү]гээ. Үнеэн бүриhөө дунда [зэр]гээр 1864 килограмм [hү] haажа, 100 эхэ хонин бүри[hөө] 89 хурьга абажа түлжүүл[hэн] юм.

***

«Бурводстрой» трест[эй] ПМК-гай коллектив үнгэр[гэ]шэ жэлдэ үндэр бүтээсэт[эй]гээр ажаллажа гараhан ба[й]гаа. Жэлэйнгээ хабсаралга-б[а]рилгын хүдэлмэриин түс[эб] 106 процент дүүргээ. Энэ[нь] түсэбөө болзорhоонь ур[ид] дүүргэхын түлөө барилга[шан]дай дунда социалис мү[рыс]өө hайнаар эмхидхэhэн[эй] аша үрэ болоно бшуу. Т[...] Г. М. Корнаковой даадаг ко[л]лектив ажалайнгаа бүтэ[эсэ] ниилээд дээшэлүүлhэн бай[на].

Трактористнууд М. А. [...]нев, А. И. Мартынов, Н. А. [...] Хлебников, И. В. Боло[...] В. Ф. Дриевский гэгшэд мү[]рысөөндэ түрүүлжэ ябана[].

1973 ондо аймагай бар[ил]гын организацинуудай [дун]даhаа социалис мүрысөө[н]дэ түрүүлhэн тус коллектив Хү[н]дэлэлэй самбарта бэшэгдэ[жэ], дурасхаалай бэлэгээр шагн[агд]даа hэн. Эдэнэр 1974 он[до] ажалайнгаа охи улам эрш[э]хэхээр шиидэнхэй.

Д. ДОРЖИЕВ.

КОМИ АССР. «Вычегдалесосплав» трестын Максаковска модо урадхуулгын конторын модошодой бригаданууд эдэ үдэрнүүдтэ габшагайгаар хүдэлжэ байнхай. Сүүдхэ бүри эндэ үйлэдбэрилгын талмайда хэдэн зуугаад кубометр модон түсэбhөө гадуур буулгагдана. Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаhан Хандалгада харюу болгон, Максаковскын модошод шэнэ угтамжын түсэб абажа байнхай. Тэдэнэр байгша ондо хараалагдаhан 177 мянган кубометрэй орондо 180 мянган кубометр модо бэлэдхэхээр шиидэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: модо тээhэн хүсэтэ машинанууд ойн харгыда.

ТАСС-ай фотохронико.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН СОГСОЛОГДОБО

Республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленна предприятинуудай хоорондо дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй 1973 оной дүрбэдэхи кварталай дүнгүүдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсоведэй президиум хаража үзөөд, тогтоол баталан абаhан байна. Закаменск хотын пивын заводой, Прибайкалиин аймагай Кикинскэ лесхозой, республикын тулишын промышленностиин управлениин мэдэлэй Дээдэ-Үдын леспромхозой, «Росгалантерея» гэжэ Буряадай баазын, Прибайкалиин барилга-заhабарилгын участогай коллективууд энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ гарабад. Тус коллективуудта Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан тугууд нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулагдаха болонхой.

Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин ресторанай, Хяагтын худалдаа наймаанай конторын эдеэ хоолой зүйлнүүдэй нэгэдэхи магазинай болон бусад коллективууд хоёрдохи hуурида гаража, республикын Министрнүүдэй Соведэй ба облпрофсоведэй дамжуулгын Улаан туг, хоёрдохи мүнгэн шан абаха болобо.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ГАБЬЯАТА УРЛАН НАРИЖУУЛАГША

Хэдэхэн жэлэй саана һэн. Алтан намарай эхеэр бэлэй. Үргэн һайхан Үдэ голые зубшажа, Хориин Майла тосхонһоо сааша алирһа, жэмэс түүхэеэ Лапхарай Дамбые дахаад хүбшэ тайга, хада уула гэнгүй ана-мана ябаһанаа элеэр һананаб. Үндэрхэн майлын хормойдо отогоо тогтоогоод, гал нособобди. Хойто хадаһаа харьялан урдаһан горхон жалга шэдхэ соогуур түргөөр урдажа, сэнхирхэн уһаяа Үдэ гол руу түрүүнэ.

Түүдэгэй дэргэдэ эдеэ хоол бэлдэжэ байха үедөө манай нүхэр, инженер Нанзанов өөрынгөө бага балшар наһан, ажал, нүхэд тухайгаа хөөрөө бэлэй.

— Минии түрэһэн Баян-Гол нютаг үнэхөөрөө баян байда юм. Бага балшар наһанһаа түрэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздоо ажал хэжэ эхилээ бэлэйб. Сараар газараа борнойлжо гү, али гараар таряа хаядаг үеые мүнөөнэй саггай жэшэжэ боломоор аал...

...Зургаан жэлэй хугасаада сэрэгэй алба хэжэ ябахадаа, нютагаа бусаад юу хэжэ, ямар ажалтай болохоёо Дамба Лапхарович хододоо бододог тухайгаа дурсаглоно.

— Би сэрэгэй округой клубто дууладаг һэм. Тиихэдээ Ленинградай хүгжэм, киногой институдай театральна факультедтэ орожо туршаа һаа яаха гээшэб гэһэн бодол толгойдоо эрьюулэгшэ һэм.— гэжэ үгөө үргэлжэлүүлнэ.

— Зай, Дамба, нэлэнхы үргэн тайгынгаа нойртоо дуураадүйдэнь мандаа гоё хоолойгоор дуугаа дуулажа үгыш,— гэлдэбэбди Дамбые зэдэлүүлэн, үргэн ульгэр Буряад орон, баян Байгал далай тухай, мүн ород, украин дуунуудые дуулахинуулба. Одоол тэрэ хонгёо һайхан хоолойень дуулажа һуухадаа, ямархан бэрхэ дуушан болохо байгаа гээшэб гэжэ һанахаар бэлэй.

Д. Л. Нанзанов хүдөө ажахын техникум дүүргэһэнэйнгээ удаа 1955 ондо Ленинградай хүдөө ажахын институдта ороо. Удаань Улаан-Үдэ хотоёо бусажа ерээд, «Механлит» заводто мастераар хүдэлхэеэ ороһон байна. Тус заводой коллектив тэрэ үедэ автомашина, модо таллуулан шэрэхэ тракторнууд болон прицепүүдые заһабарилдаг байгаа. Удаань техническэ таһагай технологоор хүдэлхэдөө Дамба Нанзанов дизельнэ мотоорнуудай заһабариһаа гарахадань поточно линеэр ябуулхые дурадхаһан юм. Энэ дурадхалынь олоной һайшаалда хүртэбэ. Тэрэнэй ашаар гар ажал хүнгэдхэгдэжэ, үйлэдбэриин культура дээшэлээ. Тус заводой коллектив 1961 онһоо шэнэ продукци — электродвигательнүүдые гаргадаг болоо. 100 киловаттһаа үлүү хүсэтэй электродвигательнуудые бүтээн гаргаха гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ һэн.

— Тэрэ ондо электромеханическэ цехэй начальник нүхэр М. В. Чекаловтай хамта Москвагай Ленинэй нэрэмжэтэ электромеханическа, Баранчинска Калининай нэрэмжэтэ заводуудта мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө дээшэлүүлхэеэ, ажалаа хайшан гэжэ эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэнэ aaб, шэнэ техникэ, түрүү технологи ямараар хэрэглэгдэнэ гээшэб гэжэ хараха үзэхэеэ ошоо бэлэйбди. Москва хотын заводуудаар ябажа харахадаа элдэб чертежүүд болон техническэ учебнигүүдые шудалан һураһамнай туһатайл байгаа даа. Тэндэһээ бусажа ерээд, Зүүн Сибиириин технологическа институдай үдэшын факультедтэ абтаһан байгааб, — гэжэ Д. Л. Нанзанов хөөрэнэ.

Шэнэ продукци бүтээхэдэ элдэб олон бэрхэшээлнүүд гарадаг. Үдэшэ орой болотор цех соо һаатадаг, продукци һайн шанартайгаар бүтээхэ хэрэгтэнь хүдэлмэришэдтэ туһалдаг һэн. Дээдэ һургуулида үдэшэндөө һурахань тиимэшье бэлэн бэшэ. Ажал, һуралсал. Гэртэнь — үхибүүд. Андрюша Света хоёр хододоол абынгаа ерэхые хүлеэжэ, үльгэр, домог хөөрүүлдэг, һонин ном уншуулдаг һааб даа.

— Нэгэ хирэ һуралсалаа хаяха гэжэ шиидээб. Теэд минии хани нүхэр Галина Васильевна огто арсаа, шимнайл һайнаар дүүргэ, бишни хожомынь һуруужаб. Нүхэрэйнгөө дэмжэлгэтэйгээр 1969 ондо дээдэ һургуули амжалтатайгаар дүүргээб, — гээд Дамба хөөрэхэ зуураа — Тайгада бэлдэһэн эдеэн хододоо амтатай байгша, үшөө нэгэ хэды халбага нэмэжэрхи, — гэнэ.

Д. Л. Нанзанов «Электромашина» заводто хүдэлжэ эхилһээр 66 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Эдэ дурадхалнуудайнь аша үрэ гэхэдэ тэрэнэй 20 жэлдэ абаха салин хүлһэнэй хэмжээнэй мүнгэн зөөри гэхэ гү, али хамта дээрээ 40 гара мянган түхэриг мүнгэн арьбалагдаа. Ажалай сагые ашагтайгаар хэрэглэхэ, мүн продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ тэрэнэй дурадхалнууд ехэ нүлөө үзүүлээ.

Заводой электромеханическа цехэй бүтээн гаргадаг 13 электродвигательнүүдтэ 1970 ондо гүрэнэй тэмдэг үгтэһэн. Һайн шанартай продукци бүтээхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан нүхэр Нанзанов ба тэрэнэй даажа байгаа техническэ бюрогой гэшүүдэй аша үрэ ехэ юм. Тус бюродонь зургаан инженер-технологууд, мүн цех соо элдэб мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн туршалгын группын бригада ажалладаг.

Шэнэ түхэлэй электродвигатель зохёолгодо ба тэдэниие бүтээлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнгаа түлөө Дамба Лапхарович Нанзанов ВДНХ-гай бронзо медаляар шагнагдаһан юм.

Зарим мастерска участогуудта хэрэглэхэ 3 тонно ашаа үргэхэ хүсэтэй консольно кран-балка зохёогоо. Тиигэжэ гар ажалһаа олон хүдэлмэришэд сүлөөлэгдөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэжэ, таатай зохид эрхэ байдалда ажалладаг болоо. Энэ дурадхалынь үйлэдбэридэ 1115 түхэригэй алмалта үгэдэг болоо.

Жэл бүхэндэ ондо ондоо түхэлэй сериин электродвигательнүүд бүтээгдэнэ. Хэрбээ 1962 ондо хамта дээрээ 410 электродвигатель хэгдэжэ байгаа һаа, 1974 ондо 6 мянга табин машина бүтээгдэхэ юм. Нэгэ сериин электродвигатель арбан түхэлэй боложо һаладаг. Түхэл бүхэнииинь өөрын тусхай технологитой юм. Тиимэһээ электродвигательнуудые бүтээхэдэ олон бэрхэшээлнүүд дайралдадаг.

Гадна сериин, түхэл бүхэнэй катушка ондо ондоо байгаа. Теэд тус катушка хэхэдэ ехэ материал орохо. Нобшо һаатабаритай һэн. Дамба Лапхаровичай дурадхалаар универсальна дүрсэ-катушка хэгдээ. Тус дурадхалайнь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхэдэ, экономическа аша үрэнь урлан нарижуулгын жэл соо абадаг салин хүлһэнтэй тэнтэй байба. Тоолобол олон даа...

Социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэнэйнгээ, урлан нарижуулгын ажал ябуулгада габьяа ехэтэй байһанайнгаа түлөө технологическа бюрогой начальник Дамба Лапхарович Нанзанов «СССР-эй электротехническэ промышленностиин Министерствын социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан юм.

Хорёод жэлэй хугасаа соо «Электромашина» заводто хүдэлхэдөө Нанзанов хододоо магтаал һайшаалда хүртэжэ байдаг. Тэрэ хэдэ дахин заводой ба Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотада, үнэтэ шагналда хүртэһэн, нэрэ солонь Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн байха юм.

Коммунис ажалай нэрэ солотой электромеханическа цехэй технологическа бюрогой олон залуу технологууд мүнөө шухала шухала участогуудта мастераар хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо залуу инженер-технолог Людмила Старкова, техник-технологууд Юрий Тимчук, Геннадий Перфильев, ахалагша мастер Вячислав Григорьев гэгшэд нүхэр Нанзановһаа һургаал абаһан байна. Эдэ залуу нүхэдтөө дүй дүршэлөө дамжуулдаг, аха мэтэ хэлэжэ, заажа ябадагынь һайшаалтай, бултанда магтаалтай.

Һаяхан Дамба Лапхаровичай Нанзановта РСФСР-эй габьяата урлан нарижуулагша гэһэн үнэмшэлгэ ба значок барюулагдаа.

Иимэ ажалша бэрхэ, сэхэ сагаан һанаатай нүхэртэй сугтаа ажаллахада урматай, ажал үргэн далайсатай, ехэ бүтэсэтэй.

Дм. БАЛДУЕВ
«Электромашина» заводой ахалагша инженер, профсоюзна комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

АРАДАЙ УРАН БЭЛИГТЭ

Хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмэй ветеран, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Доодо-Ториин соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Иван Сергеевич Михайловай нэрэ аймаг дотороо һайн мэдээжэ юм. Үнинэй соёлшон республиканска харалгануудта ходо хабаадалсажа, Хүндэлэлэй грамота, дипломууд болон үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байна. Мүн соёлой байшангай уран һайханай бүлгэмэйхид эдэ харалгануудта баһал түрүү һууринуудые эзэлдэг. И. С. Михайлов олон жэлэй туршада үнэн сэхээр хүдэлһэнэйнгөө түлөө «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ. Шэн зоригто ажалай түлөө» гэһэн медальтай.

Һаяхан тэрэ 60 хүрэжэ, пенсидэ гараба. Иван Сергеевич энэ наһанайнгаа 45 жэлыень хүдөөгэй сценэдэ зорюулаа. Анха түрүүн яажа соёлшон болоһоноо һанан дурсан, тэрэ иигэжэ хөөрэнэ:

— Хүнүүдтэ хэзээдэшье баяр асардаг энэ мэргэжэл шэлэһэндээ оройдоо шаналнагүйб. Бури үхибүүн ябахадаа дуулаха ехэ дуратай бэлэйб. 1928 ондо «12 үдэр, һүнинүүд» гэһэн зүжэгтэ түрүүшынгээ роль гүйсэдхэһэноо эли һананаб. Тус зүжэг дотор ангиин дайсадтай тэмсэл харуулагдаа һэн. Би эндэ холбоо баридаг пионер Саша Ивановой роль гүйсэдхэһэн байгааб. Энэ зүжэг Арадай гэртэ (Ториин клубые тиигэжэ нэрлэдэг һэн) табяа һэмди. Сагай эрилтэдэ зүжэгнай тааранан юм гү, али түрүүшын зүжэг байһандань тиигэһэн юм гү — харагшад тэрэнииемнай халуунаар угтажа, ехэтэ баясаа агша һэн. Энээнэй һүүлдэ нүхэдэйнгөө дунда «артист» нэрэтэй болошоһон жүм. Мүн уран гоёор шүлэгүүдые уншаха баһал дуратай байгааб. Иимэ нэгэ ушар һанаанһаамни гарадаггүй В. И. Ленинэй нүгшэһэн тухай гашуудалта мэдээсэлэй дуулдахада, бидэ — пионернүүд нютагайхидайнгааа урда Ленин тухай шүлэгүүдые олоор уншажа, «Ши алдарта жагсаалда наһа бараааш», «Хүшэр хаалта соо зобоогдогшод» болон бусад революционно дуунуудые дуулаа һэмди. Һүүлдэ ехэнхидээ ябагаар ба санаар агитпоходто ябадаг болообди. Ангиин дайсадые, хамтын ажалһаа хулжагшадые шоо үзэжэ, шобто хараһан номернуудые бэлдэжэ харуулагша һэмди. Мүн иимэрхүү удхатай зүжэгүүдыешье табидаг байгаабди. Тиигэжэл соёлой хүдэлмэрилэгшэ болоһон намтартайб, Һүүлэй үедэ Ахмадулинтай хамта уран һайханай бүлгэм, Ториин соёлой байшангай агитбригада хүтэлбэрилөөб. Теэд энэ мүнөө намда үнгэрһэн юумэн гээшэ aaб даа...

Арадай дундаһаа гараһан хүн арадайнгаа түлөө оролдоно ха юм. 15 наһатайһаа эхилжэ, пенсидэ гаратараа, хүдөөгэй ажалшадта концерт, наада харуулжа, баясуулжа ябахын тулада ёһотойл бэлиг талаан, шэлэһэн мэргэжэлдээ дурлал хэрэгтэй бшуу. Эгээл тиимэһээ Иван Сергеевич «таряашад, малшадай урда үдэртөө хэды дахин концерт табихада хүшэршье һаа, хүнүүдые баясуулжа шадааб гэжэ мэдэрхэдээ, эсэһэнээшье гол таһа мартажархихаш, сэдьхэлээ ханахаш» гэжэ тон зүб хэлээ ёһотой.

И. С. Михайлов тэрэ холын гушаад, дүшөөд онуудта элдэб һонирхолтой үдэшэнүүдые, карнавал болон бал-маскарадуудые һайнаар эмхидхэжэ шададаг һэн. Тэрэ драматическа хүхюун энеэдэтэ ба трагическа — хамтадаа 50 гаран зүжэгүүдтэ наадаһан байна. Тэрэнһээ гадна, уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ өөрын хабаадалгатайгаар 20 гаран зүжэгүүдые табилсаа. Тиимэһээ үнинэй соёлшоной мэргэжэл шадабари тухай хэлэһэнэйшье үлүү. Нютагайхидынь энээниие һайн мэдэхэ. Мүн И. С. Михайлов басни, шүлэгүүдые уран гоёор уншажа, шог ёгтотой ябаган дуунуудые гүйсэдхэжэ, хүдөөгэй ажалшадые урмашуулжа ябадаг юм.

Соёлой байшангай дэргэдэхи тэрэнэй хүтэлбэрилдэг драмкружок нютагайхидтаа мэдээжэ болоһоор үнинэй. Энээнэй урда В. Е. Шулунов, Н. Я. Савельева, Н. Л. Черняева болон бусад һонирхолтой зүжэгүүдые табижа, олоной магтаалда хүртэдэг һэн. Мүнөө соёлой байшангай директор М. Г. Ахмадулин, А. П. Сергеева, Л. И. Павлова гэгшэд хүдөөгэй ажалшадые баясуулна. Мүнөө Доодо-Ториин соёлой байшангай агитбригада аймагай һуурин тосхонуудта, фермэ болон хээрын стануудта, үбһэшэдэй отогто хүндэтэй айлшаниинь болонхой. Уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Иван Сергеевич Михайлов агитбригадатаяа хамта ажалшадай халуун альга ташалгаар угтагдана.

Уран һайханай бүлгэмэйхид, нютагай олониитэ январь һарын һүүл багаар И. С. Михайловые амаралтада үдэшэбэ. Соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэдэ үнэн зүрхэнэй амаршалгын үгэнүүд олоор хэлэгдэжэ, Хүндэлэлэй грамотанууд, дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа. Иван Сергеевич һүүлдэ баяр баясхалангай үгэ хэлэһэн байна.

Олон жэлдэ үнэн сэхээр арадтаа алба хэжэ, иимэ һайханаар амаралтада үдэшүүлһэн хүнэй нюдэндэ баярай нёлбоһон мэлмэршэ һэн. Ута наһа, удаан жаргал эдлэжэ һуугыт даа, Иван Сергеевич!

М. ГАЛСАНОВ,
В. КЛОЧИХИН,
«Зэдын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэд.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ЭБТЭЙ КОЛЛЕКТИВ

Манай республикын холын хойто хизаарай Баунтын аймагай больницада хүн зоной элүүрые хамгаалха ажалда шадабаритай, дүршэлтэй болоһон, мэргэжэлтэд хүдэлдэг. Тэдэнэр геологууд, горнягууд, ангуушад, орошод болон хүдөөгэй ажалшадай элүүр энхые сахиха хэрэг найдамтайгаар ябуулжа байдаг юм.

Жэшээнь, Лидия Ивановна Корецкая (нэгэдэхи зураг) тус аймагта 1948 онһоо хүдэлнэ. Тэрэ нюдэнэй врач юм. Аймагай больницын ахалагша врач Владимир Владимирович Тармаев (хоёрдохи зураг зүүн гарһаа) нютагайнгаа хүн зоной элүүрые хамгаалгада ехэхэн оролдолго гаргана. Түргэн туһаламжын автомашинада жолоошоноор хүдэлдэг Степан Макарович Белобородов (баруун гарһаа) аймагай элүүрые хамгаалгын зургаануудта 34-дэхи жэлээ ажаллажа ябанхай.

Тус больницын хүдэлмэрилэгшэд холын ой тайгада ажаллажа ябаһан орошон, ангуушан, геолог бүхэниие харгалмжа дороо абанхай, вертолёдоор, нохойгоор ябажа, тэдэнээ эрьедэг, хэрэгтэй туһаламжа үзүүлжэ байдаг.

КПСС-эй ЦК-гай партида, арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, Баунтын аймагай больницын коллектив ажалшадайнгаа абаһан социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэжэ, юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ шэнэ амжалтануудые туйлахадань туһалхаар, өөһэдоо оролдолго ехэтэйгээр хүдэлхөөр шиидэнхэй.

К. ГАБАЕВАЙ фототекст.

МАГТААЛТАЙ БАГША

Хөөрэлдэхэдэшье, хараха янзадашье номгон даруу зантай наһажаал эхэнэрэй гартаа сүүмхэ, ном ба тетрадьнуудые бариад, үглөө бүри һургуули тээшэ гэшхэлжэ ябахые заатагүй хараһан байхат. Энэмнай Тээгдын дунда һургуулиин эхин классуудай багша Минжир Бадмаевна Намжилова гээшэ. Тэрэниие таниха, мэдэхэгүй хүн ойро тойроншье олдохогүй гэхэдэ үлүү бэшэ ха.

Ушарынь юу гэбэл, Минжир Бадмаевнагай энэ һургуулида ажаллажа эхилһээр хорёод жэл болошобо. Энэ үе соо эдир үетэниие эрдэм номдо һургаха хэрэгтэ бүхы анхаралаа, сүлөө сагаа хандуулжа, багшын ажалай баян дүршэлтэй болоо. Тиигэхэ зуураа оорынгоо мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхын түлэ ехэ оролдолго гаргана: тусхай газетэ, журналнуудые уншадаг, бэрхэ багшанарай ажалай дүй дүршэлтэй танилсажа байдаг юм.

Хорёод жэлэй туршада хэды олон хүбүүд, басагадые «А» үзэгтэй танилсуулжа, «10» тоо тоолуулжа һургааб, эрдэмэй ехэ замда гаргааб? Юрэдөө нилээд олон болоһон байха даа. Минжир Бадмаевнагай шабинар дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудые дүүргээд, арадай ажахын олон һалбаринуудта хүдэлжэ байна. Ажалша бэрхэ малшад, механизаторнуудшье олон.

Арадай багшын арюун һайхан ажалда олон жэл соо таһалгаряагүй хүдэлжэ ябаһан Минжир Бадмаевна түрэлхид болон һурагшадай зүгһөө магтаал һайшаалда хүртэжэ ябадаг юм. Һургуулиин дирекциин зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр оло дахин шагнагдаһан байна.

Наһажаал болоо, амаралтада гараха дүтэлһэн байбашье, Минжир Бадмаевна Намжилова бүхы һанал бодолоо, мэргэжэл шадабаряа гаргажа, үхибүүдые һайнаар хүмүүжүүлхын тула оролдожо ябаһаар. Тэрэнэй энэ ажалда бүри ехэ амжалта, зол жаргал хүсэхэ хүсэлэнтэйб.

Ц.Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,
хүдөө бэшэгшэ.
Хориин аймаг.

НИИТЫН ЗӨӨРИДЭ ГАМТАЙГААР ХАНДАХА

Гүрэнэй зөөри үрихэ, гарза хоролтодо оруулха ябадалые болюулха, гурим журам шангадхаха, мүн харюусалгаяа дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин арга боломжо хүсэд хэрэглэхэ шухала гэжэ партиин XXIV съезд, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленум эрилтэ табиһан байна. Гүрэнэй журам эбдэхэ, социалис зөөри үрихэ, ажалдаа гарангүй байха, архи ууха гэхэ мэтэ олониитэдэ харша үзэгдэлнүүдтэй улам шангаар тэмсэхэ гээшэ угаа шухала гэжэ заагдана.

Манай парти хүн зониие ажалда дуратайгаар, социалис зөөридэ гамтайгаар хүмүүжүүлхэ зорилгоор политическэ, эмхидхэлэй ехэ ажал хэнэ. Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгада, 1974 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгоор мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай һаяхан баталан абаһан тогтоолнуудта харюу болгон, промышленностьда, хүдөө ажахы болон барилгада — хаа хаанагүй бии байгаа арга боломжонуудые элсүүлхын, гарза хоролтодо оролгые болюулхын, мүнгэ зөөридэ гамтайгаар хандахын түлөө тэмсэл дэлгэрэнхэй. Ажалдаа һайнаар хандахэ, хүдэлмэриингөө сагые зүбөөр хэрэглэхэ, материалнуудые гамтайгаар гаргашалха, арадай зөөридэ эзэн бусаар хандалгатай тэмсэхэ гээшэ совет хүнүүдэй ёһо заншалынь болонхой.

Социалис олониитын гол үндэһэ һуури болохо ажалай коллектив шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Республикын олохон коллективүүд арадай зөөридэ гамтайгаар хандадаг болонхой, ниитын зөөри үрилгэтэй тэмсэхэ шанга хэмжээнүүд абтаа. Түүхэй эд, материал, электрын элшэ хүсэ, түлишэ алмахын, продукциин шанар дээшэлүүлхын түлөө хүдэлөөн дэлгэрнэ. Авиационно, прибор бүтээлгын, «Электромашина» заводуудай, мүн республикын олон тоото бусадшье предприятинуудан партийна, профсоюзай, комсомолой эмхинүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хүнүүдые ушар ёһо мэдэхээр, журамтайгаар хүмүүжүүлхые оролдоно, арадай зөөри хинан сахиха асуудалда ехэ анхарал хандуулна.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой ниитын баялиг жэл ерэхэ бүри дээшэлнэ. Колхозой правлени, партийна организаци колхозникуудаа ниитын зөөридэ гамтай байхаар хүмүүжүүлнэ. Эндэхи эд зөөри, мүнгэ хэрэгсэл бүридхэлдэ абтаад, гамтайгаар гаргашалагдана. Колхозой зөөриин бүтэн байлгые шалгаха зорилгоор ниитын түлөөлэгшэдэй хүсөөр саг үргэлжэ шалгалтанууд үнгэргэгдэжэ байдаг.

Ниитын баялигта хайша хэрэгээр хандадаг баримтанууд манда үсөөн бэшэ дайралдана. Социалис зөөридэ гамгүйгөөр хандаха, үрихэ ушарнууд арадай ажахын хэдэ хэдэн һалбаринуудта үшөөл бии байһаар. Социалис зөөри үрилгые болюулха тухай партиин табиһан зорилго удаанаар шиидхэгдэнэ.

Буркоопсоюзай эмхинүүдтэ, Буряадай барилгын управленидэ, хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Министерствэдэ, түлишын промышленностиин управленидэ, мүн харгы баридаг, заһабарилдаг управленидэ, тэрэшэлэн зарим предприятинуудта, республикын хэдэ хэдэн колхоз, совхозуудта арадай зөөри хангалтагүйгөөр сахигдана. Зарим предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд арадай зөөри үрилгэдэ эсэргүү шанга тэмсэл хэнэгүй. Үнэтэ зөөри һайнаар бүридхэлдэ абаха, хадагалха гурим хангалтагүйгөөр сахигдана. Зарим тушаалта нюурнууд зөөри үригшэдые далдалхаһаа гадна, өөһэдөөшье гэмтэ хэрэгүүдтэ хабаадалсана.

Зөөри үрилгын гол шалтагаануудай нэгэниинь гэхэдэ, наймаанда хүдэлхэ хүнүүдые хүсэд һайнаар шалгажа абаагүйһөө, хүмүүжүүлээгүйһөө болоно. Зарим хүтэлбэрилэгшэд харюусалгатай тушаалнуудта — эд бараагаар хангалгын, тоололгын, шалгалтын хүдэлмэринүүдтэ урдань сүүдлэгдэһэн хүнүүдые табидаг байна. Жэшээнь, урдань үрилтэ хэжэ, сүүдлэгдэһэн Бадмаева Ахын райпогой главна бухгалтераар табигдаһан байгаа. Энэ эхэнэр складые даагша Чемизова болон бусадтай үгэеэ нэгэдэжэ, гурбан жэлэй турша соо 40 гара мянган түхэригэй зөөри үреэ. Гүрэнэй зөөри үригшэд удаан болзороор эрхэеэ хаһагдажа, хэһэн гарзаяа түлэхэ болоо. «Байкал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй «Новинка» гэдэг ательен кладовщигаар урдань сүүдлэгдэһэн Солуянова абтаһан байгаа. Захиргаанай зүгһөө ямаршье хиналтын үгы байһые һамбаашалһан энэ эхэнэр 1968 онһоо 1973 он болотор 23 мянга гаран түхэригэй сэнтэй эд зөөри үбэршэлжэ, 13 жэлээр эрхэеэ хаһагдаһан байна.

Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай хангалгын таһагай начальник Округина (зөөри үриһэнэйнгөө түлөө урдань хоёр дахин сүүдлэгдэһэн), комбинадай складые даагшанар Меньшикова, Ковальченко гэгшэдтэй, мүн горпромторгын 55-дахи магазиниие даагша Мардаева гэгшэтэй үгэеэ нэгэдээд, мүн тоо бүридхэлэй, хиналта шалгалтын һула байһые һамбаашалан 1968—1973 оной туршада ехэ эд зөөри үриһэн байна. Комбинадай директор Гусятинский дохёо мэдээнэй оробошье, арадай зөөри алмаха талаар зохихо хэмжээ абаагүй гэжэ элирүүлэгдээ.

Буркоопсоюзай, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг министерствын, мүн бусадшье зургаануудай министерствын хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн абаха гурим хазагайруулһанай түлөө партийна, гүрэнэй харюусалгада хабаадуулагдана.

Тоосоо болон хиналта шалгалтын һайнаар табигдаад байгаа һаань, үнэтэ хэрэгсэл, адууһа мал, мүнгэ зөөри үрилтэ хоролтодо ородоггүй байһаниинь мэдээжэ. Зарим предприятинуудта, колхозууд болон совхозуудта эхин тоо бүридхэл муугаар табигданхай гэжэ шалгалтын материалнуудһаа эли болоо.

Жэшээнь, Кабанскын аймагай «Оймороой» совхозой фермые даагша Соболев бүридхэл болон хиналтын муу байһые һамбаашалан адууһа мал саг үргэлжэ үрилтэ хоролтодо оруулдаг байгаа. 1972 оной октябрь һарада совхозой хоёр буруу хулгайлжа, үүсэлээд мяхыень наймаалаа. 1973 ондо Белядаевһаа 150 килограмм шэгнүүртэй буруу абажа, орондонь совхозой 350 килограмм шэгнүүртэй хашараг үгөө. Хүлһыень архи болгожо ууһан байна. Симухинаһаа эрэ буруу абажа, орондонь тугаллаха хашараг үгөө. Эдэ бүгэдынгөө түлөө Соболев арестовалагдажа, сүүдлүүлхэнь.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон», «Сутай» совхозуудта, Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоздо, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо, Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын совхоздо тоосоониинь муугаар табигданхай.

Хиналта-шалгалтын һайнаар табигдаһан газарта гүрэнэй мүнгэ зөөри гарза хоролтодо ородоггүй байна. Гэхэ зуура, хэдэн предприятида, колхоз, совхозуудта хиналта шалгалтын саг соогоо хэгдээгүйһөө боложо, ехэ хэмжээнэй үрилтэ хэгдэнэ.

Энэ шалтагаанһаа боложо Улаан-Үдын шэлэй заводто ехэ үрилтэ хэгдэжэ байһан ушар республикын прокуратураар элирүүлэгдээ. Продукци ондоо тээшэнь эльгээдэг таһагай начальник Герасимов, ахалагша бухгалтер Гришина гэгшэд Горпромторгдо хүдэлһэн Улзытуеватай, мүн бусадшье хүнүүдтэй үгэеэ нэгэдэжэ, сонхын шэл магазинда наймаалаад, ороһон мүнгыень үбэршэлдэг байгаа. Гэмтэ нюурнууд шангаар хэһээгдээ.

Финансын, түсэблэлгын, мүн ажахын органууд тоосоо болон хиналта шалгалтые гуримшуулан һайжаруулха, гүрэнэй зөөри үрилгые болюулха зэргэтэй.

Малай гарза хоролтодо оролгоһоо боложо, гүрэндэ, колхоз, совхозуудта ехэ хохидол ушаруулагдана. Малай харууһанай муугаа, тэжээлэй багаһаа иимэ ушарай тохёолдодог байһаниинь мэдээжэ. Мал гарзалуулһан хүнүүдтэ өөһэдтэнь түлүүлхэ эрилтые колхоз, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд дүүргэдэггүй байна.

Малай гарзалһан актнууд хангалтагүйгөөр табигдана, тушаалта нюурнууд тиимэ документнүүдтэ гараа табинагүй, 24 номерой формо совхозой дирекциин гү, али правлениин зүгһөө һара бүри харагданагүй, актнууд баталагданагүй, гэмтэ нюурнууд тодорхойлогдоногүй гэжэ баримтанууд дээрэһээ элирээ. Иимэрхүү баримтанууд Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Зэдын, Хэжэнгын аймагуудта ушарна.

Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо (түрүүлэгшээр Лумбуновай хүдэлхэ үедэ) 1973 ондо 10 мянга гаран хонид, 316 толгой эбэртэ мал гарзалаа. Энээнһээ боложо 300 мянга шахуу түхэригэй гарза хохидол ушаруулагдаһан байна. Энээн тушаа республикын прокуратура хуулиин хэрэг эмхидхэнхэй.

Эд зөөри муугаар хадагалһанһаа, материал хэтэрмэ ехээр үриһэнһөө, гэмтэй нюурнуудыень мэдэнгүйгөөр зөөри гаргашалагдаба гэһэн документ табиһанһаа, салин хүлһэ хэтэрмэ ехээр гаргашалһанһаа ехэ гарза хохидол ушаруулагдана.

Арадай зөөридэ эзэн бусаар хандалга эд зөөри үрилтэ хоролтодо оруулхаһаа гадна, хүнүүдэй һанаа сэдьхэлдэ муугаар нүлөөлнэ. Энээнһээ боложо зарим хүнүүд социалис зөөри гамнахаяа болино.

Социалис зөөри үригшэдтэй тэмсэхэ талаар республикын прокуратурын, сүүдэй, дотоодын хэрэгүүдэй министерствын зүгһөө хэмжээнүүдэй абтабашье, үшөөл горитой дутагдалнууд болон алдуунууд бии байһаар. Арадай зөөри үригшэдтэ зөөлэнөөр хандаха ушар мүнөө болотор үргэлжэлһөөр. Хэрэгүүдые харалгые унжагайруулха баримтанууд үшөөл бии байһаар. Ушаруулагдаһан гарза хохидол һөөргэнь бусааха талаар хэмжээнүүд абтанагүй, арадай зөөри үригшэдые далдалдаг харюусалгатай тушаалта нюурнууд хэһээгдэнэгүй. МВД-гэй органууд элеэр гү, али нюусаар хэгдэһэн үрилтэнүүдые заримдаа саг соонь элирүүлдэггүй байна. Захиргаанай органууд эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха, гүрэнэй зөөри үрихэ, эзэн бусаар хандаха баримтануудтай шангаар тэмсэхэ, хүн зондо хуули ёһо ойлгуулха хүдэлмэреэ һайжаруулха зэргэтэй.

Социалис зөөри үрилгэтэй хабаатай нэгэшье хэрэг харагдангүй гү, али хэһээгдэнгүй үлэхэ ёһогүй. Гэмтэ хэрэг бүхэниие элирүүлжэ тэрээниие хүсэндэнь хүргэхэ, гарза хохидолыень һөөргэнь тэхэрюулхэ, гэмтэ нюурнуудые, мүн туһалагшанарыень хуулиин ёһоор хэһээхэ шухала. Совет хүн бүхэн ниитын зөөридэ эзэн ёһоор хандаха зэргэтэй. Зоной нюдэн хёрхо, тэрээнһээ хүн хоргодожо шададаггүй. Хэрбээ арадай зөөри сахин хамгаалгада бүхы совет хүнүүдэй эдэбхитэйгээр хандаа һаань, зөөри үрихэ бүхы арга замуудые хаажа болохо байна.

Б. ЦЫДЕНЖАПОВ,
республикын прокурор, гүрэнэй 3-дахи классай юстициин советник.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

УЛААН БУЛАН УРИНА

«Эрдэм» колхозой партийна комитет һү һаалиин фермэ бүридэ улаан булангуудые эмхидхэһэн байна. Эдэ улаан булангууд малшадай дунда олитико-политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ гуламтанууд боложо үгөө. Мэнэ һаяхан Дэбээнэй һү һаалиин фермэ ерэхэ хэрэг гараа һэн. Тус фермын ажал хэрэг урагшатай. 1973 ондо эндэхи малшад үнеэн бүриһөө 2.200 килограмм һү һаажа, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын вымпелдэ хүртэһэн юм.

— Манай фермэдэ гол түлэб залуушуул, тиихэдэ хоёр наажаал һаалишад ажаллана, малшад, үхэршэд — бултадаа 16 хүн эндэ хүдэлнэ. Малшад сүлөө сагтаа улаан булангаа сугларжа, газетэ, журнал уншадаг, радио шагнадаг, лекци, концертын болоходо суглардаг байна, — гэжэ улаан булангые даагша, ВЛКСМ-эй гэшүүн Галина Хандуева хөөрэнэ.

Дэбээнэй улаан булан соо орохоло дулаан, һаруул, сэбэр. Хананuудтань һаалишадай ажалай дүнгүүд, тэдэнэй абаһан социалис уялганууд, дайшалхы хуудаһан, малшадые эрхим амжалта туйлахыень уряалһан плакат, уряанууд хадаатай. Һара бүри улаан булан соо ябуулагдаха ажал хүдэлмэриин түсэб табигдадаг. Энэ түсэбэй ёһоор эндэ лекторнүүд аймагай центрһээ ерэжэ, лекци, элидхэл хэдэг, колхозой парткомой политинформаторнууд элдэб темэнүүдээр хөөрэлдөө үнгэргэдэг юм. Мэнэ һаяхан партиин райкомой секретарь Сергей Дугаржапович Ринчинов КПСС-эй ЦК-гай Хандалга тухай, мүн колхозой гэшүүдэй хэхэ ажал хүдэлмэри тухай һонирхолтойгоор малшадта хөөрэжэ үгэһэн байха. Тиихэдэ нютагай дунда һургуулиин багшанар хирэ болоод лэ уласхоорондын байдал тухай, коммунис хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар лекци уншадаг заншалтай.

КПСС-эй Сэлэнгын райком, аймгүйсэдком һү һаалиин фермэнүүд дээрэ улаан булангуудые нээхэ, тэдэнэй дунда конкурс-харалга эмхидхэхэ тухай тусгаар тогтоол абаһан юм. Һайнаар хүдэлһэн улаан булангуудта шангууд барюулагдахаар хараалагдаа һэн. Дэбээнэй улаан булан аймаг соо һайн улаан булангуудай нэгэниинь юм.

Б. ШИРЕТОРОВ.

ГАБЬЯАТА МЕХАНИЗАТОР

Шүлтэм Лопсонович Гомбоев «Улаан-Аха» колхоздо механизатораар хүдэлдэг юм. Энэ нүхэр Ахын аймагай түрүүшын механизаторнуудай нэгэн болоно. Олон жэлэй туршада «булад хүлэг» жолоодожо, ажалай һайн дүй дүршэлтэй болонхой. Даажа абаһан ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахын түлөө ехэ оролдолго гаргажа ябадаг юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Шүлтэм Лопсонович түрэл колхоздоо механигаар хүдэлнэ. Тиигэхэ зуураа колхозой автомашина, трактор болон бусад техникые һайнаар заһабарилжа, зүбөөр ашаглаха асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулдаг байна.

Ажалша бэрхэ энэ механизатор «Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ солодо хүртэнхэй. Түрэл нютагайнгаа сомоной Соведэй депутадаар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаа һэн. Тиихэдэ КПСС-эй Ахын райкомой, аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар оло дахин шагнагдаһан юм.

— Шүлтэмэй хэһэн юумэн хододоо һайн шанартай байдаг юм. Үнэн сэдьхэлһээ ажалладаг хүн, — гээд нютагайнь зон хөөрэлдэдэг.

П. ЖУЖАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: габьяата механизатор Ш. Л. Гомбоев.
Авторай фото.

Баргажанай шатаршад дахинаа шалгарба

Республикын хүдөөгэй спортсменүүдэй харюусалгатай хаһа хүрэжэ ерэбэ. Эдэнэр спортын найман зүйлөөр—шатар, дүрэ буляалдаан, бокс, хүндэ атлетикэ, мэргэн буудалга, велосипедээр мүрысөөнүүдые үнгэргэнэ. Мүнөө эхилээд байһан нааданууд «ГТО-гой шэнэ комплекс тушаалгада булта хабаадая!» гэһэн уряа доро үнгэргэгдэнэ. Тиин республикын 40 мянгаһаа дээшэ хүдөөгэй спортсменүүд мүнөө мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ байнхай.

Эдэнэрэй дунда шатараар түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түгэсхэлэй наадан Баргажан тосхондо үнгэргэгдэһэн байна. Нааданда республикын 10 аймагай 60-аад шатаршад суглараа. Баргажанай аймагай суглуулагдамал команда түгэсхэлэй наадан дүүрэхэдэ, табанай дүрбэн шангые абажа, дахинаа республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Командын гэшүүд — мастерта кандидат Николай Галданов, нэгэдэхи разрядтай шатаршан, юһэн уулзалгада бултыень шүүһэн Алексей Ушаков, Баянголой дунда һургуулиин долоодохи класай һурагша Жаргал Раднаев гэгшэд, Сэсэг Эрдынеева (басагадай дундаһаа) чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Людмила Абзаева шалгаржа, өөрынгөө Түнхэнэй аймагай командые хоёрдохи һуурида гаргалсажа шадаа. Гурбадахи һууриие Улаан-Үдын аймагай команда эзэлээ.

Спортын удаадахи наадан боксоор Хоринн аймагта, дүрэ буляалдаагаар Түнхэнэй аймагта үнгэргэгдэхэ болонхой.

***

Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэр 1974 ондо үнгэргэгдэхэ спортын наадануудта бэлдэжэ эхилһээр үнинэй. Эдэнэр СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан спортын 11 зүйлөөр мүрысэхэ байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ институдай суглуулагдамал командын гэшүүд санаар урилдаха, волейбол, боксоор үнгэргэгдэхэ бүхэроссин мүрысөөнүүдтэ хабаадахаар замдаа мордонхой. Дүрэ буляалдалгын бүхэшүүлэй команда түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо. Эдэнэрэй наадан Тбилиси хотодо үнгэргэгдэхэ юм.

В. БАДМАЕВ.

ТОБШОХОНООР...

☆ ВОЛЕЙБОЛ. Европын чемпионуудай кубогта хүртэһэн Москвагай ЦСКА-гай волейболистнууд Лейпциг хотодо үнгэргэгдэһэн нааданда Софиин спортсменүүдые 3:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, кубогта хүртэхын түлөө эхилһэн ээлжээтэ хахад финальна уулзалгада хабаадалсаха болобо.

☆ ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Калифорниин стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн заншалта мүрысөөндэ хабаадалсаһан Свердловскын Юрий Исаков урга тулажа үндэрые харайхадаа 528 сантиметр дабаһан байна.

☆ ШАТАРААР. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө нааданда хабаадалсаха эрхэ олохоор үнгэргэгдэжэ байгаа нааданда Тигран Петросян Лайош Портиш хоёрой дунда үнгэргэгдэһэн арбадахи нааданда Венгриин шатаршан түрүүшынхеэ шүүжэ, нэгэ очкотой болобо. Тиин нааданай тоо 2:1 болоо.

Нүгөөдэ — Виктор Корчной Энрике Мекинг хоёрой арбан хоёрдохи партиинь 42-дохи ябадалдаа хойшолуулагдаа. Эндэ Корчной хоёр очкотойгоор түрүүлжэ ябана.

☆ ДҮРЭ буляалдалгаар Минск хотодо үнгэргэгдэһэн барилдаанда Совет ороной мастернууд США-гай командые 16:2 гэһэн тоотойгоор шүүбэ. Энэнь Америкын спортсменүүдэй манай ороной бүхэшүүлтэй үнгэргэһэн гурбадахи уулзалга болоно. Тиихэдээ Совет ороной бүхэшүүл— Москва, Киевтэ барилдахадаа баһал шүүһэн байгаа.

☆ КОНЬКИ. Инцель хотодо дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн урилдаанда Совет ороной спортсменүүд хоёр бага бронзо медальда хүртэбэ. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Ленинградай Александр Цыганков, Ижевскын Владимир Иванов гэгшэд болоно. Эдэ хоёр тус тустаа 1500, 10.000 метрэй зайда урилдаһан байна.

☆ ХОККЕЙ. СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан дүүрэхэ тээшээ болобо. Москвагай «Крылья Советов» командын спортсменүүд нааданай дүүрээшьегүй һаа, чемпионой алтан медальнуудта хүртэхэ болонхой. Харин мүнгэн, бронзо медальнуудта али командын хоккеистнүүдэй хүртэхэнь үшөө тодороодүй байһаар. Эндэ Москвагай «Динамо», ЦСКА командануудай али нэгэниинь мүнгэн, нүгөөдэнь — бронзо медальнуудта хүртэхэ болоно.

Уктусска хаданууд Ураалай үзэсхэлэн һайхан газарнуудай нэгэн юм. Спортивна олон бааза эндэ бии. Свердловско областиин санада дуратайшуул Уктусска хаданууд дээрэһээ һолжолхоёо олоороо ерэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Красноярск хотын санашад Николай Митрохин, Сергей Дмитрович ба Сергей Толстихин трамплинай дэргэдэ. ТАСС-ай фотохронико.

ЭРХИМ ГЭГДЭЭ

Санын урилдаагаар ой модоной, саарһанай болон модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай Буряадай обкомой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Дээдэ-Онгостойдо хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ.

Модо бэлэдхэлгын предприятинуудай дундаһаа Хандагатайн леспромхозой команда, модо болбосоруулгын предприятинуудай команданууд сооһоо Буряадай мебельнэ комбинадай санашад түрүү һуури эзэлһэн байна. Илажа гараһан командануудта профсоюзай обкомой грамота, дамжуулгын кубок барюулагдаа. Таба, арба, арбан табан километрэй зайда болоһон урилдаанда Надежда Рязанова, Геннадий Питренко, Николай Бунин, Геннадий Орлов гэгшэд түрүүлһэн байгаа. Тэдэнэр мүн лэ профсоюзай обкомой грамота, мүнгэн шанда хүртэбэ.

Илажа гараһан команданууд Буряадай республикын ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтажа, Хабаровск хотодо үнгэргэгдэхэ зонын мүрысөөндэ хабаадалсахань.

Д.Д. ГАРМАЕВ.

СТОЛОЙ ТЕННИСЭЭР МҮРЫСЭБЭ

Эрхүүгэй областиин Усолье-Сибирское хотодо һурагшадай дунда столой теннисээр өөр хоорондын болон командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ.

Нааданай түрүүшын үдэр командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Усолье хотын хүбүүдэй команда түрүү һуури эзэлбэ. Харин басагад сооһоо Улаан-Үдэ хотын команда түрүүлһэн байгаа. Хоёрдохи үдэрынь өөр хоорондын дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулиин дүрбэдэхи класай һурагша Гэсэгма Ванеева бултаниие шүүжэ гараба. Хүбүүдэй дундаһаа РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн, Усолье хотын һургуулиин һурагша Юрий Бенчаров эрхим байба. Улаан-Үдын Саша Мирончук гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

А. БАРСУКОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

САГАЙ УЛАРИЛ

ИГААБАРИТА ДУЛААН ҮДЭРНҮҮД ҮЗЭГДЭБЭ

Байгша оной февраль һарын түрүүшын арбан хоногто республика доторнай январиин хоёрдохи хахадһаа үлүү хүйтэн болоһон байна. Тиин дунда зэргээр 20—27, республикын хойто болон үндэр газарнуудта 29—32 градус хүрэтэр хүйтэрөөд абаһан байгаа. Мүн зүүн болон түбэй аймагуудта хүйтэнэй амисхал 1—3 градус дулаан байба.

Арбан хоногой туршада 30 градус хүйтэн болоһон юм. Харин эгээл шанга хүйтэн февралиин 1—2-ой үдэрнүүдтэ үзэгдэхэдөө 35—40, үдэртөө 16—24 градуста хүрэһэн байгаа. Тиихэдэ февралиин 9-нэй үдэр хүйтэн буурыжа, үдэртөө 6—11 градус хүйтэн болоһон байха юм. Мүн энэ үе соо бага зэргээр һалхилаад абаа. Байгал далайн эрьеэр, Баргажан, Горячинск, Баргажанай-адаг, Мухар-Шэбэр, Хяагта нютагуудта арбан хоногой туршада 4—6 миллиметр саһан ороһон байна.

Республика дотор ороһон саһанай зузааниие хэмжэжэ үзэхэдэ, дунда зэргээр 8—13 сантиметр болоно. Тиихэдэ урда аймагуудай сабшалан, таряалан дээрэ саһан бүришье һаа бага байба. Баргажанай, Прибайкалиин аймагуудта саһанай зузаанинь 26—53 сантиметртэ хүрэнэ.

Газарай хүрьһэн арбан хоногой һүүл багта 190—300 сантиметр хүрэтэр хүрэһэн байба. Тиихэдэ Байгал шадар 90—120 сантиметр болоһон байна.

Арбан хоногой һүүл багһаа бага зэргэ игаабарита үдэрнүүд үзэгдэжэ, малай хээгүүр ябахада таатай зохид болобо.

Февралиин 14—16-най үдэрнүүдтэ республика дотор бага зэргэ үүлэтэй байха. Саһан орохогүй гэжэ багсаагдана. Баруун-хойто зүгһөө секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, һүниндөө 24—29, үдэртөө 12—17 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Л. ГОНЧАРОВА,
инженер-агрометеоролог.

Мүнөө Вьетнамай Арадай Республикада барилгашанай мэргэжэлһээ харюусалгатай ба хүндэтэй мэргэжэл үгы юм. Дайнай үедэ һандаргагдаһан хото городууд ба хүдөө нютагуудай гэр байрануудые, харгы болон хүүргэнүүдые заһабарилха, һэргээн бодхоохо ажал хүдэлмэри гол шухала зорилгонуудай нэгэн болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ле Тхи Туа — харгы заһабарилдаг эхэнэрнүүдэй бригадын бригадир. Тус бригада «Социалис ажалай бригада» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй юм. ВИА — ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон · телеграф · радио

УЛААН-БААТАР

Монголой газар таряалангай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

ТАСС

Монголой хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй, госхозуудай 500 гаран түрүү механизатор, овощ ургуулагша, агроном, эрдэмтэ-селекционер, хүтэлбэрилэгшэ республикынгаа газар таряалангай түрүүшүүлэй түрүүшын зүблөөндэ Арадай Ехэ хуралай заседаниин зал соо сугларбад. Национальна экономикын шэнэ һалбари — газар таряалангые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудта энэ зүблөөн зорюулагдаа. МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй МНР-эй парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Мал ажал хадаа һая болотор МНР-эй арадай ажахын ори ганса һалбаринь байһан юм. 50-аад онуудта МНРП газар таряалангые бүхы талааринь хүгжөөхэ ехэ түсэб табяа һэн. Богонихон болзор соо 260 мянга гаран гектар тунга шэнэ газар элдүүрилэгдэһэн байгаа. Газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ, түрүүшын ургаса хуряажа абаха хэрэгтэнь Советскэ Союз монгол ханинартаа туйлай ехэ туһа хүргэһэн байна: хүсэтэ оньһото техникээр, дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэдээр хангаа һэн. Мүнөө үедэ госхозууд, хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд 716 мянган гектар тарилгын талмайтай болонхой. Мүнөө газар таряалан ороной арадай ажахын бэеэ дааһан һалбаринь болоо.

Үнгэрһэн жэлдэ республикын таряашад амжалтатай һайнаар ажаллаа. Эдэнэр орооһо тарянай, овощой, тэжээлэй ургамалнуудай урдань хуряагдаагүй ургаса абаһан байха юм. Бүхы ургамалнуудые хуряаха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Агроном-селекционернүүд энэ талаар ехэ габьяатай. Эдэнэй хүсэлэл оролдолгын ашаар нютагай уларилда һайнаар таараха орооһо тарянай шэнэ сортнууд бии болгогдоһон, газар элдүүрилгын шэнэ онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэһэн, ороной газар нютагуудай байгаалиин уларилые харааада абажа, ургамалнуудые тариха агротехникэ зохёогдоһон байна.

Хүдөө ажахы материалнуудаар, техникээр һайса хангагдаа. Мүнөө үедэ, 1958 онойхитой жэшэбэл, тракторнууд — 10,4 дахин, комбайнууд 5,6 дахин олон болоо. Газар таряалан үргэнөөр хүгжэжэ, Монгол орон орооһо таряагаар оронойнгоо хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангадаг болонхой. Гэхэ зуура, үхэр малаа элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангаһан байха юм.

БЕРЛИН

Карл-Маркс-Штадта выставкэ нээгдэбэ

ТАСС

«Сибирьтэхи үргэн ехэ хубилалтанууд» гэһэн уряа доро Карл-Маркс-Штадта выставкэ нээгдэбэ. ГДР-эй уран бэлигтэнэй коллективүүдэй Советскэ Союз соогуур айлшалха үедөө бүтээһэн зурагууд, буулгаһан фото-зурагууд, скульптура, графика эндэ табигдаа.

БОНН

Шахтёрнуудай һаналаа нэгэдэлгэ

ТАСС

Великобританиин горнягуудай бүгэдэ ниитын буһалгаа шууд сэхээр дэмжэжэ байһанаа Баруун Германиин шахтёрнууд мэдүүлбэ. ФРГ-гэй горнягуудай, энергетигүүдэй профсоюзай түрүүлэгшэ А. Шмидт журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, манай профсоюзай гэшүүд Англиин горнягуудые дэмжэнэ гэжэ тэмдэглээ. Буһалгаанай боложо байха үедэ Баруун Германиһаа шулуу нүүрһэн Англи руу эльгээгдэхэгүй юм гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

ЛОНДОН

Англида болохо һунгалтын урда тээхи ябуулга

ТАСС

Февралиин 28-да Англида парламентын һунгалтын болохоёо байһантайнь дашарамдуулан, консерваторнуудай, лейбористнуудай хүтэлбэрилэгшэд партинуудайнгаа штаб-байшан соо түрүүшын пресс-конференцинүүдые үнгэргэбэ.

Юумэнэй үнэ сэнгэй сагүргэлжэ хүндэрһэнһөө, мүн бусад ушар баримтануудһаа шалтагаалан, орон дотор «түбэг бэрхэшээлтэй» болоод байна гэжэ консервативна партиин хүтэлбэрилэгшэ премьер-министр Э. Хит сэхэ мэдэрхэ баатай болоо.

Правительствын бэелүүлдэг экономическа политикые лейборис партиин хүтэлбэрилэгшэ Г. Вильсон эрид шууд буруушаагаа. Тэрэнэй хараа шэглэл Англиие панхаруудталгада, экономическа доройтолгодо хүргэжэ байна гэжэ Вильсон мэдүүлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Марксын суртал һургаалай түб

ТАСС

США-гай Компартиин нютагай таһаг Марксын суртал һургаалай түбые Холбоото Штадуудай Миннесота штадай ехэ хото — Миннеаполисто нээгээ. Марксис философи шудалха, США-дахи хүдэлмэришэнэй болон негр арадай хүдэлөөнэй, эрхэнүүдэйнгээ түлөө американ ажалшадай тэмсэлэй гол шухала асуудалнуудые шэнжэлхэ кружогууд эндэ хүдэлмэрилхэ байна.

ПАРИЖ

Зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшын илалта

ТАСС

Л'Иль-Руста (Корсико) болоһон кантональна нэмэлтэ һунгалтын үедэ Коммунис ба социалис партинуудые, мүн зүүнэй үзэлтэй радикалнуудай хүдэлөөе нэгэдүүлдэг Францийн зүүнэй үзэлтэ союзһаа дэбжүүлэгдэһэн кандидат Антуан Савелли (радикал) илалта туйлаа.

КАИР

Сэрэгүүдээ гаргажа үргэлжэлһөөр

ТАСС

Израилиин сэрэгүүдые Суэцкэ каналай баруун бэеһээ гаргалгын гурбадахи шата февралиин 12-то дүүрэбэ. Пресс-конференци дээрэ ООН-ой түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, Израилиин армии Файид, Гинейфа гэжэ һууриин тосхонуудай хоорондохи газар дээрэһээ гаргагдажа байна. ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдэй подразделенинүүд тус район худар оруулагдажа, февралиин 13-да энэ газарые Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдтэ дамжуулан үгөө.

Израилиин сэрэгүүдые Суэцкэ каналай баруун бэеһээ гаргалгын һүүлшын — дүрбэдэхи шата байгша оной февралиин 21-дэ дүүрэхэ.

ДЕЛИ

ОЛОНИИТЭ БУРУУШААНА

ТАСС

«Индиин океан амгалан тайбан байха ёһотой» — гэһэн уряа лозунг доро Делидэхи американ посольствын, Англиин верховно комиссариадай байшангуудай дэргэдэ олониитын демонстраци болобо. Диего-Гарси гэдэг аралые далайн-сэрэгэй бааза болгохо гэһэн Англиин, США-гай правительствануудай шиидхэбэриие эдэнэр эрид шууд буруушааҗа байһанаа мэдүүлээ. Эб найрамдалай ба һаналаа нэгэдэлгын Бүхэиндиин эмхиин үүсхэлээр энэ демонстраци үнгэргэгдэһэн байна.

«Индиин океан дээрэхи империалис гүрэнэй сэрэгэй баазануудые усадхаха эрилтэ табинабди. Энэ океан амгалан тайбан байха ёһотой», — гэжэ США-гай посольствын, Англиин верховно комиссариадай түлөөлэгшэдтэ демонстрацида хабаадагшадай барюулһан меморандум соо хэлэгдэнэ.

Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сваран Сингх Индиин Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын дэргэдэхи парламентын зүбшэлэлгын комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Диего-Гарси гэдэг аралые далайн-сэрэгэй бааза болгохые США-гай, Англиин шиидэһэн ушарые Индиин правительство эрид буруушаана гэжэ тэмдэглээ.

Парламентын зүбшэлэлгын комитет тусхай тогтоолые һайшааба. Индиин океаниие амгалан тайбан зоно болгожо соносхохо тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн тогтоолдо Англиин, США-гай шиидхэбэри таарангүй гэжэ тэрээн дотор хэлэгдэнэ.

НИКОЗИ

ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ОНСО ЯАРАЛТАЙ ЗАСЕДАНИ

ТАСС

Президент Макариосай түрүүлэлгэ доро Кипрэй правительствын онсо яаралтай заседани эндэ болобо. Орон дотор юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэржэ байһан тухай, энээнһээ уламжалан, ямар шухала хэмжээнүүдые абаха байһан тухай асуудалнуудые Министрнүүдэй Совет хаража үзөө гээд тунхаглагдаһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Президент Макариос Бүхэкипрэй хүдэлмэришэнэй эмхиин (ПЭО), Кипрэй хүдэлмэришэдэй конференциин (СЭК) генеральна секретарьнартай уулзажа хөөрэлдэбэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэһөө уламжалан гараһан асуудалнуудые шиидхэхын тула гүрэн түрэмнай хамааралсаха ёһотой гэжэ профсоюзай хоёр нэгэдэл мэдүүлнэ гээд уулзалгын һүүлээр тунхаглагдаһан ПЭО-гой, СЭК-гэй хамтын мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ЮУМЭНЭЙ ҮНЭ СЭН ХҮНДЭРНЭ

Капиталис оронуудта юумэнэй үнэ сэн ехээр хүндэржэ байнхай. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, түлишын сэн ехээр нэмэнэ.

1973 ондо Данида эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэн туйлай ехээр нэмэһэн байгаа гэжэ «Ланд ог Фольк» газетэ мэдээсэнэ. Нёдондо жэл эдеэ хоолой зарим зүйлнүүдэй үнэ сэн хоёр дахин нэмэһэн байна.

Баруун Берлинэй городской статистическэ албан зурганай баримтануудай ёһоор, энэ жэлэй январь һарада тус хотодо, нёдондо жэлэй энэ һарынхитай жэшэбэл, юумэнэй үнэ сэн 7 процентээр хүндэрөө.

Холбоото Штадуудта юумэнэй сэн ехээр хүндэржэ байна.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, эд бараанай үнэ сэнгэй нэмэһэн ушарые буруушааҗа, үргэн ниитэ ажалшад буһалгаануудые хэнэ, митингнүүдые, демонстрацинуудые үнгэргэнэ. Тиихэдээ салиин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ табина.

Коммунальна албан зургаанууд, транспортын ба хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудта ородог Баруун Германиин ажалшадай 80 тухай процентнь буһалгаа эхилбэ. Энэнь ФРГ-гэй түүхэдэ эгээл ехэ: 1 миллион тухай хүн тэрээндэ хабаадана.

Ехэ ехэ аралжаа наймаашадай мэхэ гохые буруушаалгын митинг Италиин Сицили олтирогтохи Марсала хотодо болобо. Оптово худалдаа наймаанай хүтэлбэрилэгшэд талха таряагаа хэдэн һараар худалдаанда гаргангүй, үргэн ниитэ ажалшадые хашана, харшална. Аралжаа наймаашадай эдэ бүхы ябуулгануудые дары болюулха эрилтэтэйгээр митингдэ хабаадагшад правительствада хандаһан байна.

(ТАСС).

БОНН

Шахардуу байдал һулаpуулха политика бэелүүлхын түлөө

ТАСС

Германиин Федеративна Республикын правительствын министр Э. Бар Баруун Германиин радиогоор үгэ хэлэхэдээ, Европо түбидэ шахардуу байдал һулаpуулха, аюулгүй байдал хангаха политика бэелүүлхэ шухала гэжэ үшөө дахин тэмдэглээ. Энэ жэлдэ аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөн нилээд ехэ үрэ дүнгүүдые туйлаха гээд найдажа байһанаа тэрэ мэдүүлбэ.

Мүнөө Европодохи байдал хубилжа байна гээд Э. Бар тэмдэглэбэ. Тиин шахардуу байдал һулаpуулха политикаяа үргэлжэлүүлхэ ёһотойбди. Юундэб гэхэдэ, энэ бүхы оронуудай ашаа туһада харюусаха бшуу.

ВАШИНГТОН

Вашингтондо зүблөөн нээгдэбэ

ТАСС

Нефть ехээр хэрэглэдэг 13 капиталис ороной түлөөлэгшэдэй зүблөөн эндэ нээгдэбэ. Холбоото Штадуудай, Европын «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай 9 ороной, Японой, Канадын, Норвегиин түлөөлэгшэд зүблөөндэ хабаадана.

Элшэ хүсэнэй дутагдалһаа уламжалан гараһан асуудалнуудые эдэ оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд зүбшэлхэ юм.

ҮНШАГТЫ[Н] һонирхохо[ол] байхат

МОНГОЛОЙ ЭНЦИКЛОПЕДИ

УЛААН-БААТАР. «Монголой тобшо энциклопеди» хёохо хүдэлмэрээ МНР-эй ... дэмтэд эхилбэ. Монгол ара... революционно тэмсэлэй, хёон байгуулхы ажалай ... социализм байгуулха хэрэ... МНР-эй ба аха дүү ... оронуудай амжаһан ехэ ... лалтанууд энээн дотор ... лагдаха байна. Иимэ энциклопеди Монгол орондо ту... шынхеэ хэблэгдэхэнь.

139-тэйдөө ПЕНСИ[Д] ГАРАБА

Хадата нютагта ажаһуу... Меджид Агаев бүри үнгэрһэ... зуун жэлдэ пенсидэ гар... зэргэтэй байһан аад, һаяхан ... амаралтадаа гараха ... шиидээ. Азизбековэй нэрэ... тэ колхозой клубта сугла... нютагаархидынь 139-тэй ... лай ветераниие үнэн зүр... һөө, халуунаар амаршалба.

Суута Ширали Мислимо... һүүлээр Меджид Агаев ... Азербайджандахи эгээл ... наһатай хүн болоно. Да... нюруунһаа дээшээ 1750 ... үндэртэ байдаг хадын т... ландахи Тикябанд гэжэ ... хондо 1835 ондо түрэһэн ... Бүхы наһан соогоо эндэл ... даг. Меджид-аба 120 ж... туршада хонишоноор хүдэ... Энээнэйнгээ гурбанай нэгэ... биинь колхозой гэшүүн ... һаар. Тэрэнэй үндэр наһа... болоһые хараада абажа, ... бахан жэлэй урда тээ ко... зой правлени хони харуу... хыень хорёод, үхэр адуу... даалгабари үгөө һэн.

Үндэр наһатай энэ хүн ... рюун зандаа, мүнөө бол... морёор гүйлгэдэг. Ухаан... һонор.

Меджид Агаев хоёр ... һамга абаһан байгаа. Мү... нэйнь һамган 83-тай. Агае... бүлэ үнэр баян — үхибүүд... ашанарынь, гушанарынь: ... хамта 151 хүн.

ЭНЭ ЭХЭНЭР МЯНГА[Н] ЖЭЛЭЙ СААДА ТЭ[ЭХЭ] АЖАҺУУГАА...

ГАВАНА. Сибоней гэдэг ... деец угсаатанай залуухан ... лөөлэгшэ мянга гаран жэ... урда тээ Кубада ажаһуу... байгаа ха. 1969 ондо Ку... хойто захадахи Матансас ... винциин агы нүхэнүүд соо... энэ эхэнэрэй хохимой тар... спелеологууд олоо һэн. Эн... ниие дүрбэн жэлэй турш... шэнжэлһэн Кубын бүлэг ... дэмтэд иимэ тобшолол хэбэ.

Антропологуудай һанам... ёһоор, Испаниин булимта... шадай энэ олтирог ... үзэгдэхэһөө 400 жэл ... үндэһөөрөө үгы болоһон Сиб... ней Гуаябо Бланко гэжэ ... саатанда энэ эхэнэр хамаа...

Американ түбиин эртэ ... дын хүн зоной түлөөлэ... ямар байгааб?

Шэнжэлэлгын мүнөөнэй ... арга хэрэглэн тайлбарилхад... энэ асуудалда эрдэмтэд ши... жэ харюусана. Эртэ үе... индианка набтархан бэетэй ... 142 сантиметр, 25 тухай наһ... най байгаа.

Хохимой тархиин олдо... агы нүхые шэнжэлхэдээ, ... эхэнэр ямар нэгэ ан амитан... хойноһоо агнажа ябата... ута, харанхы агы соо төөрэ... сээл нүүр руу унаһан байх... ха гэжэ эрдэмтэд багсаана.

МАМОНТЫН ХҮҮРЭ[Й] НЮУСА

ИНДИГИРКЫН һалаа ... Берелех гэжэ багахан гол ... дар суудa гараһаар үни... Яхадай геологиин эрдэм-шэ... жэлгын институдай экс... диции хэдэн жэлэй ... да тээ мамонтнуудай ... яһа тэрэнэй эрье ... олоһон байгаа. Энэ газа... «Берелехскэ мамонтын хү... гэжэ нэрлээ һэн. Мамонт... дай олоороо яагаад ухэһэ... мүнөө болотор элирүүлэ... гүй байһаар. Хэдэн багса... жанууд бии. Хойто зүгэй ... рэг заанууд налхи намаг... газарта орошоод, эртэ Ур... хүнүүдтэ намнуулан хосор... байгаа ха гэжэ олонхи эр... тэд тухайлна, шэнэ барим... нууд гэршэлнэ.

Ээлжээтэ экспедици нюр... сэхэтэй газарта дүтэхэн мал... га хэжэ, мамонтын хүл ...

Археологууд малтал... дые хэжэ эхилбэ. Тиихэдээ ... дын зэбэнүүдые, мамонт... һоёогой түгдэрхэйнүүдые, ... тагын түһөөтэй хэрэгсэлнүүд... олоһон байна. Палеоли... үеын хүнэй отог һуурин Бер... лех шадар бии байгаа гэ... Яхадай эрдэмтэд тобшо... хэбэ. (ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефон[у]

г. Улан-Удэ, ул. Ле[ни]на 35. Телефоны: редак[то]ра — 54-54, приёмная — 54.93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50.52, секретариат—66-7... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34.05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

17.00 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Социалис зөөри наринаар сахижа һураха». «Москвагай М. В. Фрунзиин нэрэмжэтэ хлопогоор бүд нэхэдэг фабрикын коллективэй дүй дүршэлһөө». 17.30 — «Манай хүршэнэр» (үнгэтэ). 18.20 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн (үнгэтэ). «Спартак» — «Крылья Советов». (3-дахи үе). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна. 19.30 — «Элүүр энхэ байдал» — телевизионно журнал. 20.05 — Телевизионно һонин. 20.25 — Концерт Галина Ненашева Эдуард Хиль хоёр дуулана.

«Орбита» харуулна. 20.50 «Большая любовь Бальзака» — телевизионно уран һайханай фильм (үнгэтэ). 6-дахи сери — «Канатоходцы».

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
Улаан-Үдэ харуулна. 21.50 — «Мүрысөөн олон түмэнэй үүсхэл» гэһэн дамжуулга. 22.25 — «Эсэгэ ороной солдадууд» — телевизионно уран һайханай фильм (3-дахи сери).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна. 19.30 — Молдавиин ССР-эй Гүрэнэй «Жок» гэжэ арадай хатарай габьяата ансамблиин концерт. 20.30 — «Поэзи». Эдуард Багрицкий.